Cena K 1·20.

FRÁŇA ŠRÁMEK:

/// SEDMI-BOLESTNÍ.

VYDALA MODERNÍ BIBLIOTÉKA (FRANT. ADÁMEK) NA KRÁL. VINOHRADECH / SV. V. A VI. / ÚNOR ROKU MCMIV.

ACC 2013-169

PG5038
.S7S43
1905x

STANISLAVU K. NEUMANNOVI

posílám tuto podivnou knížku s ještě podivnějším titulem. Rád bych mu poslal knížku o slunci; ta by lépe mluvila za moji oddanost. Nedovedl jsem ji dosud napsati, život nedovolil. Tož, aspoň tohle posílám. Manéž adoruje literární siláky, kteří dovedou pozdvihnouti živého vola. Se mnou to je zlé. Já nemohu unésti ani vlastní své srdce . .

V PRAZE, v březnu 1905.

FRÁŇA ŠRÁMEK.

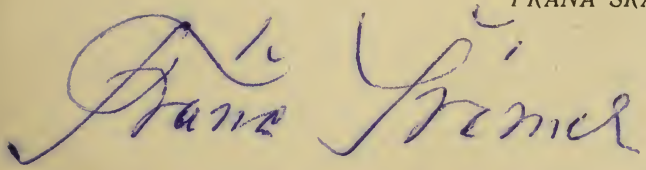

LAVINA.

V každém případě bylo tím více lidí uraženo, že pan Ivan Hurt a slečna Krista Zděchanova založili své spolužití bez obvyklého dekora a celkem tak urážlivě proti přesvědčení počestných lidí. Ulicí nezahřměly kočáry se svatebčany, zvědavci nestáli u vrat, nebylo nevěsty v bílém šatě. Nebylo vůbec nevěsty.

Byla silná a horoucí milenka, jež přišla, aby se stala silnou a horoucí ženou. Nikdo nežehnal, jen závratný a lačný polibek dal a přijal vášnivý slib; dva páry hrdých očí řekly si svou víru, své odhodlání, svá hrdá a laskavá práva, jaro slibovalo jaru, čest cti; snad nad tím vším přece byly ruce, které žehnaly, těžko říci, čí. Morálné závěry jsou dosti složité, ovšem jen pro moralistní apologety; my jsme jen vypravovateli. Pečlivá měřítka o stu centimetrech odhadnou dobře, co je dobré a zlé. Přiložilo se takové měřítko ovšem i na Ivana a Kristu. Ale oba byli celkem chudí, ulice, v níž bydleli byla chudá, málo je znala a věc proto mnoho nepohoršovala. Ivan robil celé dny drobnosti pro sloupce časopisů, Krista seděla v pokladně jednoho závodu a večery je oba spojovaly, aby duše dala se duši, síla slabosti, nový sen nové touze — — když tak mnoho bídy leželo na dosah ruky a všechno štěstí ještě za horami, za horami — — — — — — — — — — —

Venku listopadový den, vlhký popel oblohy těžkými spoustami spadl až na střechy. Neviditelné slzy zatěžují pavučiny vzduchu; nevíme ovšem, kdo je vyplakal. Lidé, kteří jdou ulicemi, mají trochu páry u úst; neboť, podivuhodné, lidé mají ještě teplou krev . . .

— Už dávno umřela všechna radost — říkají slzy věcí.

— Jen pro toho, kdo ji učinil smrtelnou — odporuje pevně ve rtech vytesaný úsměv Ivanův.

— Kdo ji učinil tak malou, že umře s podzimkem. Kdo se bojí znovu porodit, aby narozené neumřelo. Často zrazujeme a jsme zrazováni, když dáváme a přijímáme polibky; je to důvodem už nikdy nelíbat? Víme, proč se narodila zrada a lež; mnozí myslí, že proto musí umříti radost. Protože nebylo velkých srdcí, aby se v nich narodila velká radost, narodila se zatím jen lež a zrada. Bolí ještě na rtech zrádné polibky; je to důvodem, aby se rty nechvěly touhou po polibcích, které by nezrazovaly? —

To říká onen pevně tesaný úsměv. O odhodlaném zachycení se rukama vypráví, o krásné odvaze zmužilých pěstí, jež chtí ubránit malou salaš na vrcholu hor před špinavými intrikami turistů z rovin a chtí se bíti s lavinami osudů — o velkém, pochopeném snu jara vypráví, jež přišlo rozhodit rozperlené skřivany nad vlažné, probuzené hlíny, šlehnout plamenem v chvějivá nervstva stromů a trav, rozvětřit březnové, světelné oblohy, vypíti páry z pěny řek a prostříti je na luka, zdvih-

nouti člověka a houpati jím mezi výškami a hlubinami, dáti mu křepkost jiter a sladkost západů, radost do všech tepen, sílu do všech svalů, krásu do všech pohledů a touhu do všech výkřiků — o tom pochopeném snu jara vypráví. A o ženě vypráví, jež přišla a nezaškrtila sílu, jež k hladu přidala hlad a k touze touhu, k válečné drsné písni unylý hlas doprovázející sestry a bílé své ruce položila tam, kde byla bolavá místa . . .

Ivan myslí na Kristu, stojí u okna, nepracuje už a myslí na Kristu a venku střádá se šero k listopadovému večeru.

— Aby to bylo vždycky tak, oba žádající, jeden po druhém a oba po hrdém, vysokém lační, jeden druhým neposkvrnění, jeden ve víře a v pravdě druhého, v lásce, která je jedinou důstojností, silou a ctí . . . on a Krista, jíž nedovede nikdy dost zobjímat, aby jí řekl všechnu svou vděčnost za to, že přišla a že takhle přišla, tak bez zbabělosti a tolik přinášejíc darů . . . Taková žena, taková žena . . .

A Ivanovi chvějí se rty; to bolestí, jedinou bolestí, která má rozkoš bolesti a nemá jejího jedu; že nelze více, více milovat toho, koho už tak mnoho milujeme.

A jakoby měl v ústech pavučiny, vlažné a růžové, a ty pavučiny mluvily, šeptá: tolik rád, tolik rád . . .

Někdo klepá a Ivan neslyší.

Proto klepající vstupuje.

Teď teprve se Ivan ohlíží. V pokoji je již šero, on má něčím oslněné oči, jak tříští

rozbitých slz, je zmaten a namáhá se, aby poznal vstoupivšího.

Myslí, že poznává jeho hlas, když říká:

— Neruším snad, pane Hurte . . .? —

Písek se drtí mezi zuby, takový je to hlas.

A Ivan poznává. To sem vstoupil asi okenními tabulemi sychravý pláč podzimního večera, že se poněkud zachvěl.

Klouby v prstech jsou nějak neohebné, když podává příchozímu židli.

Jen krátkým, světelným bleskem, proběhlým ledem těla, ví: otec Lidky, kterou před nedávnem opustil, protože byla malou loutkou z bláta, že nemohla nahoru k němu a on dolů k ní nechtěl, nechtěl, jejíž polibky škrtily jeho sílu, protože je dávala kočka, zachycená drápky pevně na všem malém, tradičním, beznebezpečném, dobrá hodná kočička, ano, ano . . . té Lidky, která je přece však od něho opuštěnou milenkou, protože jistý čas jeho hlad po milování rval se v ní s tím malým, neroztavitelným, probíjel se jejíma očima, velkýma a krásnýma, které přece byly hodny milování, bouřil v přilnavosti jejího těla, které zasloužilo býti milováno, ale její duši, malou a jepicovitou, slabou a neodvážnou, tu nemohl, nemohl milovat . . . a proto odešel — — —

A náhle vzpomíná: pak přišla Krista.

A už se nechvěje, pýcha se v něm ocelově rozezvučela, teď vše se odrazí o onu ocel.

Konečně, těžko říci, proč onen muž přišel; ale což existuje tady něco jiného, než Kristiny polibky, které tu bloudí ve vzduchu . . .?

Tu, muži, tvá výčitka; ale tuť jest její láska . . . !

A tu tvá kletba; ale tu proti ní její síla, úsměv její pýchy, jak sluncem zjitřený křemen . . .

A tu já . . . já s ní, v dvou párech očí jediná odvaha proti všem, v dvou párech rukou jediný balvan na hlavy všech, kdo sem vstoupí a ublíží . . .

A poněkud inpertimentně říká: — Nenadál jsem se. —

Host smýkl obličejem po pokoji, brada mu cuká jako proběhlou křeči zimy, kůže v celém obličeji má záchvěvy bitých nervů, zatím co zuby pokoušejí se hrýzti rty.

— Nenadál . . . hm . . . —

Ani . . . ona se nenadála — říká po chvilce hlasem jdoucím ze tmy do tmy, a majícím křečovité trhliny. — Ona . . . Takové monogramy teď vyšívala . . . monogramy do bílých šátečků . . . Při tom přece není třeba plakat, viďte . . . pane Hurte? A hlavou do stolu bít . . . k čemu jí toho bylo třeba? A . . . a . . . takové mlhy teď venku . . . To je smutné, to je smutné . . . —

Úzkostná tma vyhrnula se z toho hlasu a pochmůrná závaží zavěsila se v útěk vteřin; bledost překvapila obličej a Ivana provokuje záhadné dno všech těchto věcí.

Je-li ovšem tam někde utrpení . . . ne způsobené jím, utrpení způsobené nešťastným omylem . . . ano, bylo by mu to líto, velice líto, věřte, milý pane . . .

— Nehněvejte se, milý pane, jestli posud nerozumím —

Host kývá; je něco velmi smutného v té sestárlé hlavě, která okamžik kývá.

— Šel jsem . . . okolo. Ne, schválně jsem šel k vám. Je to vlastně jen e—pi—so—da, hehe —

To je ošklivý, přelámaný smích.

— Tak si někdo poseje cestu . . . trofejemi . . . Kdybych vám řekl, pane Hurte: támhle v kleci máte kanárka, vezměte ho, takhle . . . palcem a ukazováčkem za krček a zmáčkněte, udělal byste to? —

Ivanovi je zima, větrná zima.

— Hm . . . to je zvláštní, že byste nedovedl zaškrtit kanárka. —

A Ivan mumlá: — Nechtěl byste být, pane, poněkud určitějším . . .? —

— Nemáte asi času nazbyt . . . ano, ano . . . — a hlas vystupuje z jeho úst jako tma, která naplňuje pokoj — u nás totiž . . . u nás doma máme takového zaškrceného kanárka . . . takového kanárka zaškrceného palcem a ukazováčkem . . . to je zvláštní, že byste vy nedovedl zaškrtit . . . —

Ivan vstává prudce ze židle.

— A . . . polekal jsem vás . . .? Tak zle ještě není . . . trochu nám . . . stůně Lidka. A to přece není podivné . . . že by si přála právě vás vidět, že vás o to prosí . . . —

— Rozsvítím. —

— Není snad ani třeba, půjdu již. —

Ale Ivan rozsvěcuje, má zcela bílý, však klidný obličej.

Host vstává, jeho oči zatěkaly pokojem; je to zvláštní, že tak ulpěly na ženských šatech, pověšených na věšáku.

— A . . . nebydlíte, tuším, sám . . . —

Oba muži stojí teď blízko u sebe svými obličeji, které se probíjejí hřeby pohledů.

— Myslil jsem, že to víte . . .? —

— Vím . . . —

— Lidka také ví . . .? —

Host mlčí, oči nejistě bloudí.

Náhle: — A dozví-li se ta . . . ta . . . o Lidce . . .? —

— Co by se měla dovědět . . .? —

— Nu . . . kdyby na příklad Lidka přece zemřela. —

A host jakoby schovával tu nejnebezpečnější zbraň, kterou chce nejhlouběji zranit, jakoby ji připravoval k úderu v příhodný okamžik.

— Lidka nezemře . . . —

— Ale . . . kdyby . . . kdyby přece zemřela . . . —

— Kdyby přece zemřela . . . a dozví-li se Krista — okamžik váhá — ne, ne, Krista neboji se strašidel, Krista . . .

Plameny z prsou vášnivě vyšlehnou.

— Krista je silná, je veliká, Krista miluje . . . oh, kdybyste věděl, jak Krista miluje . . . ne, Krista nepřizná mrtvé právo na mne — — —

Urývá a mne si čelo; náhle: — Půjdu s vámi, pojďte. —

Obléká se nervosně, mumlaje: — Ale vždyť to všechno je strašlivý omyl . . . Umírat . . .

bože, ale proč umírat? Musíte mi, pane, pomoci, řekneme oba Lidce, že . . . že . . . Vždyť já nechtěl nikoho zašlápnout . . . Nemohl jsem ovšem dále . . . ale zaslápnout někoho — ne — ne . . .

Mezi dveřmi říká host vyvrácený hlasem:

— Ano, řekneme oba Lidce . . .

— — Jdou a mlhy v ulici řítí se proti nim. Rozsvěcují už plynové svítilny, mlhy pijí zelené světlo.

A proti Ivanovi pospíchají mlhami dvě ženy. Je nutno vrhnouti se jedné do náručí. Kristo, Kristo . . . má, má . . .! Tebe chci, neboť u tebe rostu, mám křídla; s tebou společný krb, neboť s tebou není společný krb líným pohodlím, zmalicherňováním, malými intrikami, malým kočičím mazlením . . . ano, tebe, tebe chci . . . Že též druhá vztahuje ruce? Kristo, co dáme těm rukám, které se vztahují . . .? Oh, strašlivé ruce, takové dlouhé ruce, sahají po tvém a mém hrdle . . . jak učinit ty ruce méně nešťastnými a méně mstivými . . .?

A mlhy pijí zelené světlo, mlhami pospíchají davy lidí za záhadnými zájmy, štvanice za malými materiálními účely a za velkými chimérami, někde ujeté cesty, někde propasti, a většinou zběsilá jízda divokou nocí, koně bez otěží, vytřeštěné oči . . . a Ivan má náhlý pocit velikého vichru, který strhal mraky z oblohy a hází je lidem na hlavy . . .

A opět se vzpamatuje, obličej mu tuhne velkým klidem a on si říká, že někde tu blízko,

na dosah ruky číhá veliké neštěstí, a že nutno být opatrným, velice opatrným; prsa náhle vypíná, všechna vzkypění života vracejí se mu do žil, uzly svalů se opět zadrhují a ruce zachytávají se strže; zapřený křečovitě nohami čeká a vyzývá blesky, tu stojí a nemůže jinak, tu stojí za sebe a za Kristu . . . Má zcela klidný, nerozechvěný obličej, když muž jdoucí vedle něj s hlavou skleslou v ramenech, zastavuje se a říká: — Tak . . . jsme doma —

Zachtělo se mu jenom vzpomenout: Kdysi tahle místa přece mu byla něčím.

A úsměv síly nalomil se v koutcích nahořklým zachvěním. Jdou po schodech, červená lampička pod krucifixem rozšlehuje po zdech a schodech mátožné vějíře stínů a světla.

Podivno: cosi přinutilo Ivana se zastavit.

Je tu nějaká strašlivá blízkost neštěstí, až to prosakuje kůží, bolí v nervech, béře to srdce do studených rukou.. a Ivan to cítí.

A náhle pochopuje.

— Lidka . . . už nežije . . . viďte? . . . —

Druhému muži zahrkalo něco v prsou.

Červená lampička jizlivě posunula k jeho obličeji jednu z chvějivých svých světelných stuh: rty propadly do úst a opět vychlípěly němým pláčem svalů.

— Pojďte —

A hlasem, jakoby vybzučeným jen křečí zubů, vysykl:

— Dnes ráno se otrávila —

Konečně se otevřely jedny dvéře.

Lampa pod stínítkem, aroma křenových kapek.

A sedí tu někdo a má zanícené oči.

Jsou tu ještě dva obličeje... ale ty příliš pláčem zanícené oči Ivana bolí.

A Ivan cítí: tři páry očí ho bijí, ohryzují ho peklem výčitek. Ale nejvíc ty zanícené oči... bože, jak jsou hrozné ty oči matky! A síla v něm zpívá; ale v refrainu je tolik hořkosti: proč tyhle rány byly způsobeny?

Kdosi ukázal do pokoje vedle. Jizlivě ukázal. Jsou to vrhané kameny a jej činí ty kameny v jich rukách velmi smutným.

Ano, on jde; on snese výčitky mrtvých očí; neboť oči mrtvých vidí více a nebudou vyčítat...

A je tu zima vedle v pokoji; jedna půle okna je otevřena a mlhy z venku vsakují sem dovnitř záclonami.

Ten, jenž ho přivedl, vešel s ním; a vedle zůstal někdo křečovitě plačící.

Ano... rakev, rakev; on ví. Tedy již rakev. Jediná voskovice vypráví teskné příběhy stínům v koutech a ty stíny se chvějí.

Je příliš bledá, ta ležící... A jmenovala se kdysi Lidka. Pavučina... a pod ní už není krve...

Rty zbělely... co je jim do polibků?

Tož tedy, Lidka. Mrtva. Zavřené dveře pro všechny. Co může on všeptati klíčovou dirkou zavřených dveří? Kdo uslyší tam za zavřenými dveřmi, zašeptá-li: Liduško,

ptáčku malý, proč jsme tě museli nechat padnout pod tímhle křížem? Uslyší ona?

Nohy, které nedošly, ruce, které se nezachytily a rty, které se nedolíbaly...

Sem došly, tu se zachytily, tu zamrzl poslední sněný polibek; a on... proč on i tady nemohl rozseti květy, proč on, právě on tu byl záhadnou propastí...?

Tragikomická přírodo.. což nutno takhle vraždit?

... Mrtvá — — —

— A tak ji nehezky učesali — napadá náhle Ivanovi — jakoby se už neměla nikomu líbit... jakoby už...

Ano, ano... bože!... ona je skutečně mrtvá...

Ale vždyť v tomhle pokoji bývala živá; tady mu na divanu rozhrabávala dlouhé vlasy, tady dupala nožkou, když ji říkal, že má nejkrásnější oči na světě.. což možno, aby tady ležela teď mrtvá...

Kdyby teď řekl: máš nejkrásnější oči na světě... kdyby teď... Prsa mu natrhl pláč.

Za tou pláče, která mu přece byla něčím. Za jedním z jarních větrů, které prošuměly jeho zahradou; které vnikly k němu skulinami vrátek, aby mu nebylo tak zima.

Neboť ona milovala. Mnoho milovala; ona nemohla více a nemohla jinak milovat.

— Liduško malá... nešťastná...

Ruce se nedotýkají, ale hladí... slzy nepadají, ale loučí se...

A napadá mu náhle: za sebe a za Kristu.

Hrůzu cítí a slavný klid zkamenělé hrůzy, jakoby oba, on a Krista, překročovali tuhle mrtvou... a nemohli jinak...

Nevykřikne mrtvá?

— Liduška už spí, Liduška už spí... —

On... půjde již...

— -- — když Liduška už spí...

Na stolku u dveří leží toilletní drobnosti. Je tu pohozená vlásnička a Ivan ji zná. A z té naposled ještě dýchla na Ivana živá; mrtvá už nedýchá.

Někdo povídá: — Bylo to její poslední přání... abyste ji aspoň p o t o m ještě navštívil —

A Ivan se ještě jednou vrací.

Ruce se nedotýkají, ale hladí... slzy nekanou, ale loučí se...

— A dopis pro něj ještě zanechala —

Ivan mumlá: Dobrá... nešťastná...

Pak jde...

Velké balvany mlh zamačkávají ulici; lidské smutky jsou smutnější pod těmi mlhami.

A bolesti jdou a usedají na práhy lidských příbytků.

A vrazi jdou, nechtí vraždit... a přece vraždí.

On... on si postavil salaš vysoko, vysoko na horách.

Tak vysoko, aby tam nedolehly výkřiky slabých ze slzavého údolí.

Aby byl jen něčemu blízko: vítězné písni slunce.

A jediný dar přijal, dar slunce: Kristu.

A teď... tahle kalúž krve na cestě...! Nepřekročitelná!

Ne, ne, ne — němé je království mrtvých.

Němé na dně němých okeánů.

— Nám živým vlnobití a bouře, vlnobití smetající s palub, nám křečovité šplhání v ráhnech, nám živým zápas a v zápase síla, v zápase víra v sílu, v zápase vůle... nám živým oči upřené v dálku a v hrdle čekající vášnivý výkřik: Země, země...! —

A Ivan jde, z očí chrlený plamen, ústa rozechvěná bušením zadržovaných výkřiků.

— Nemohu jinak, za sebe i za Kristu —

Zní to jako pyšné vyzvání všech živlů v boj, ale Ivan se stává náhle velice smutným.

Ani neví proč, ale myslí-li teď na Kristu, je velmi smutným. Takový strach toho, jenž vše opustil a jen s jednou věcí hazartuje. A ta věc je velmi drahá, velmi drahá.

A on s ní hraje až k závrati nebezpečně.

Nuže, ať..! Krista dovede stát nad propastmi; jenom oči se jí radostně rozšílí, že stojí tak závratně vysoko, jenom rty jí zblednou velkým štěstím vyzápaseného cíle...

A tak najednou zatoužil po Kristě, aby našel všechny ty otázky zodpovědné v jejích očích — — —

To již stojí u dveří. Ano, Krista je už doma ze závodu.

Trochu zaváhal na prahu.

Sedí u stolu a šije, obrácená zády ke dveřím.

Teď vstala.

Ano, stisknou si ruce, dělávají to tak obyčejně.

— Přinesl jsi zimu ssebou — povídá Krista.

Co to jen, bože, říká Krista; má to pro něj takový zvláštní, ošklivý smysl.

Stojí a zapomíná se svléknouti.

— Nu, nesvlékneš se ani? — chce se smáti, náhle ale urývá a dívá se naň velkýma, velmi vážnýma očima. Ivan se svléká.

— Byl's u ní, viď...? —

— Ty víš? —

Usmívá se pouze neobyčejně smutnými ústy.

A on, tiskna ji křečovitě ruce, vybuchuje.

— Pojď, Kristo, řekni mi... že jsem se nemýlil... —

Ale Krista usmívá se stále oním neobyčejně smutným, němým úsměvem.

Stáhl ji k sobě, ona se však brání.

— Ne, klidně, milý Ivo... klidně... buď tak laskav... —

Nechal ji usednout vedle sebe a ona náhle říká:

— Ano, mýlil jsi se, nešťastný hochu —

— Co? Co? Počkej... ty ještě nevíš.. — Chvěje se, bílý náhle jako plátno.

— Vím, Ivo...

— Že... že mrtví nemají práva..? Slova se mu dávi v ústech.

— Milý... milý... buď tak laskav... trochu klidu... Vím, Ivo, že živí nemají síly —

— Ale ne, ne... ty jsi chorá, Kristo, ano skutečně... máš nemocné oči, nastudila jsi se asi, horečku máš... bože, co to jen říkáš a jak se hrozně díváš —

— Dej mi obě ruce Ivo... tak... —

Jeho obličej se stišuje, jenom rty bolestně cukají.

A ona se naň dívá s takovou nekonečností smutku, očima plnýma nezvratitelných rozsudků.

— Povím ti, Ivo... Ona dvakrát na mne čekala a jednou byla tady, když jsi večer odešel. Není to hezké, když žena před ženou klečí... Ona tady klečela... Nevím, jak mnoho nutno milovat, aby se pro tu lásku mohlo před jinou ženou klečet. Nepochybuji, že mnoho, mnoho. Ale vím, že je to bezcestí lásky. Že tu nevyšlo srdce k vítězství, ale k porážkám. Že všechny slabosti tu číhaly, aby též z lásky učinily slabost. A já... znala jinou lásku. A pro tu svou nemohla jsem ustoupit její. Řekla: povězte mu, že se zabiju. Tady to řekla před dvěma dny. Odpověděla jsem: Povím. A tu jsem hřešila na své lásce, neboť jsem nepověděla. Zavřela jsem dvéře před nebezpečím, které přišlo vyzvat její sílu. Bála jsem se tě pustit nazpět do údolí. K těm, kteří klečí a vyprošují si; a kteří umírají proto, že se nedoprosili. Bála jsem se, abys neviděl jejich slzy. Ne, že bys se mi nevrátil — oh, ty by se's vrátil — ale, že bys se vrátil, napitý jejich slzami, zmatený jich skrupulosním utrpením, sšeřelý stínem jejich věčné noci a tak daleko opět odhozený od slunce..

Nevěřila jsem v tu chvíli dost v tvou sílu,
A to byl hřích... —

Ivan má oči rozšlehané nějakou hrůzou, hlas jakoby se nemohl prodrati tmou jeho nitra.

— Možno.. Kristo.. s takovým klidem . zabíjet...? —

Zakývala pouze smutně hlavou. — Nešťastný Ivo . . . nešťastný. — A za okamžik hlasem, podobným prodloužené němé slze: — Vidíš — — —? — Jak jsi teď vstoupil, viděla jsem, že se vracíš napitý jejich slzami, zaskočený, okradený o slunečný klid —

Ivan se něčím násilně prodírá. — A myslíš, že — — —

— Myslím, že by nemělo velké nikdy klopýtati přes malé . . .

Ivanovi hořce cukají rty. — Co je velké...? Co je malé...? Kdož to ví...

Krista zbělela celá, rty se složily v rozechvěnou jizvu. — Ty už nevíš...? A náhle vstává, zima jí natekla do žil. Jen o stůl se ještě opřela, k hlavě vzepřenýma dlaněma sáhla a zatěkala očima po pokoji. — Půjdu, Ivo...

Ivanovi nějaká rána rozpůlila čelo. — Co? Co...? Kam půjdeš...?

Ukazujíc ke dveřím, říká tiše: Takovou malou klíčovou dírkou utekla všechna síla.

— Kristo!... Kristo!...

Zavrtěla pouze hlavou.

Stojí před ní, drtí její ruce v zápěstí, všecek vykrvácený a sesutý.

— Takovou malou klíčovou dirkou utekla všechna síla — opakuje tiše opět. — Půjdu ji hledat...

— Ale, ne, ne... Vždyť se oba mýlíme. Nemocni jsme oba.. A budeme opět zdrávi.. Vzpamatuj se, Kristo... Vždyť jsme ještě v horách.. a jenom lavina nás může zabít... nic jiného...

— Tím smutnější, že tohle bylo lavinou... Víry už není...

— Ne, opři se o mne. Já o tebe. Čela opět zahoří jitřním sluncem. Ledovce se zaradují, že jdeme opět. Hleď, mám zase čelo z křemene, hodné tvých polibků — a až u jejího ucha šeptá rty, ztrávenými ohněm — pokvetou polibky, Kristo, tolik máků, máků, máků...

Vrtí hlavou, jakoby skřehlou velikým mrazem.

— Podívej se do mých očí, Ivo... dovedl's v nich vždycky čísti.

— Ale — — — Váhá, zděšení trhá nervy.

— Neumíš už čísti...? —

— Umím... Ale... je v nich taková strašná věc... Ty... ty... Kristo, ty mne už nemiluješ...? —

Na tenounké struně někdo zběsile hraje; tenounká struna zavraždí.

— Milovala jsem silného —

Hlava, bílá a bez krve, vyjekla mu do prázdna; hmátl jen k čelu vyvrácenýma rukama a neřekl ničeho.

Oblékala si kabátek a brala klobouk.

A on sňal stínítko z lampy, aby ji ještě dobře viděl; veliké, zoufalé ticho vystupovalo z obou obličejů.

Pak stála před ním a podávala mu ruku. — Buď zdráv, Ivo. —

Přidržel ji okamžik; krev poslala mu poslední, zoufalé polibky do rtů, které je už nesměly rozsypati.

Ani ruce už nesměly zadržeti; a ona odcházela — — —

Lavina se dovalila, padaly zdi, padal strop, duše má vyjevené oči...

Ivan sedí, ticho neslyšně hryže; ruce zapadly do kapes a nahmátly papír. Dopis zanechaný Lidkou. Roztrhává obálku a čte.

— Naposled mu říká, jak ho měla ráda. Bohužel, nevěděla, jak by mu to lépe řekla; proto mu to říká svojí smrtí. Ví, že byla pro něho velmi malou; nuže, velmi malá bude ležet v hrobečku. Jsou větší ženy, ona ví. Viděla jednu... a ta ji způsobila strašnou bolest. A přece jí přeje štěstí. Jemu a jí. Mnoho štěstí přeje... mnoho štěstí...

— — — — — — — — — —

PLAMENY.

Konečně, konečně...

Konečně bylo slyšet první zahradnický vozík, jak jede do trhu.

Slečna Augusta tiše zaúpěla; to byla nekonečná noc; vytrvalé údery kladiva v hlavě,

jež jí nedaly usnout, sny, které jí roztrhávaly zornice, tělo se upékalo v pekelných propadlištích a ve vyvadlém mase prsů obracel se a vrtěl nůž . . .

Ano . . . ten poslední sen by ráda domyslila!

Sedla si na posteli a objala kolena; tma zjasněla šedozeleným jitřním světlem, nábytek osířele, studeně čišel z procitajícího šera jako kusy ledu.

— Jde nějakou alejí, osykovou asi, neboť to nad její hlavou nevrle šelestí. Zdá se jí vlastně, že odněkud utekla. Naplivali jí tam do tváře, nebo něco podobného; jedna nadávka utkvěla jí v uších: stará panna. A ona teď utíká, v hrdle jí puká zavytí stlučeného psa, v lebce se jí vaří slzy. Má jen tenkou, sešlou mantillu; je skuhravý vítr, a zima jí leze mezi žebra a po páteři. Mraky po nebi plazí se velmi nízko, cítí je téměř na hlavě; jsou podobny převalujícím se sivým dědkům, kteří na ni cynicky vystrkují své zadky. Ale jeden z mraků podobá se loďce, v předu má hrot a letí přímo proti jejímu čelu. Sehnula se až k zemi a mrak ji přeletěl . . . U aleje stojí schátralá barabizna; ví to, tady bydlí pohodný. Na plotě suší se psí kůže, tyčky v plotě větrem fukají; přes špinavý dvorek, pokrytý jako svrabem, vleče se spářený párek psa s čubou. Cítí, že se jí oči nějak mlsně vypoulily a bradavky prsů přihrotily se v jehly; sukně jí přilehly k nohám a třely se o ně, sirnatě je zapalovaly, z krve v žilách vyrazil dým a zakouřil jí rudě hlavu. Někdo jí po-

ložil ruku na rameno; stojí za ní, ale ona se bojí ohlédnout. Nějaká hrůza vypila jí morek z kostí, mozek přilepil se k temeni a vysýchá. Má teď úplně vyprázdněnu a strašně lehkou hlavu, tak že jí vítr kymácí jak balónkem. A při tom jí otočí hlavu tak, že spatří toho, který stojí za ní. Je to kostlivec v mužském, salonním šatě s pósou starého promenádního lva, nabízejícího se k doprovodu; prázdné oční důlky na ní útočí jak oči gentlemana-bandity, bezzubé čelisti chystají se vyskuhrati nějakou galantní impertinenci; v pravé ruce nese malý vak. Cítí, že jí hrůza přetala všechny žíly a jazyk jí umřel v ústech; kdyby teď mohla vzkřiknout, jistě by jí srdce vyskočilo ústy... Ale je to zvláštní, stává se najednou docela klidnou; prohlíží si pána s bezpečnou, vřelou důvěrností. Nu, nemůže míti každý maso na kostech, to je přec jisté. Takovéhle prazvláštní myšlénky ji napadají. I do smíchu se najednou čemusi dává; je to takový komický patron ten pán, docela úslužně šoupá nohama a podobá se velice muži, který projektuje nějakou navečerní galantnost. A ona se posléze přistihuje i při koketním úsměvu. Jde a pán stále vedle ní. A už nejdou alejí, ale mezi poli, a všechna pole jeden vlčí mák; jako malí, rozpustilí kluci křičí ty vlčí máky. A před nimi na obzoru stojí olověný vrch, po jeho svahu tečou karmínové pramínky, roztékají se po nebi a po zemi, mezi nohama se jim pletou, a oni je vesele překračují. Dívá se po očku na svého průvodce a napadají ji nějaké bláznivě veselé písničky. A ná-

hle pozoruje, jak on cestou otvírá malý svůj vak, vyjímá z něj živou, krásnou, mužskou hlavu a sejmuv se svých ramen lebku skeleta, zaměňuje ji onou živou, krásnou hlavou. Ale jí to nepřichází nikterak strašlivým a hrůzným; sladká a vášnivá pohlazení vkrádají se v samet jejího masa, oční víčka cukají pod opilými větříky krve, chřípí divočí a ona počíná být šťastna štěstím, kterého ještě nepoznala. A jeho krásná hlava hledí na ni s láskou, světelné hroty knírů přivádějí téměř v šílenství rozechvěné konečky jejích prstů, a on šeptá, rty až u její tváře: „To pro Vás, pro Vás, slečno Augusto. Pro vaši rozkoš a vaše štěstí jsem přišel; neboť jsem viděl váš hlad a vaši žízeň . . .“ Cítí, jak jí rozchlíply rty a vydechují něco červeného. Karmínové pramínky hustěji a hustěji rozlézají se pod jejich nohama a ona si podkasává sukni. Pozoruje, že on dívá se na její nohy, ale zmatena něčím až k šílenství, zdvihá sukni ještě více. Něco horkého roztavuje její stehna; chce se jí křičet, jako zvířeti křičet, nějakou strašlivou žízní křičet . . . je tu pole vlčího máku, bláznivé, divoké lůžko a ona do něj klesá, nějaký výkřik z ní vytrhává všechny útroby, výkřik rozpůlených houslí . . . Ale pak nic, pak nic . . . Její rozpřáhnutá ramena neobjala nic. Někdo odchází. Sehnutá záda cukají se chechtotem, na jeho špičatých ramenou kývá se hlava skeleta — —

Takový strašný sen. A ten výkřik na konci, ten výkřik . . .!

Ještě teď je v ní všechno zpřetrháno.

Aspoň ve snu kdyby to byla žila; aspoň upír kdyby byl nasytil její hlad. Její panenství . .

Její pětatřicetileté panenství, chachacha . .

— Antiquariát. Přejete si, slečno? Aspoň pět haléřů dáte mi za to?

— Nemožno, slečno, nemožno! Je to věc úplně vyšlá z oběhu, rozumějte mi, z oběhu.

— Smím to zde aspoň zdarma nechat? —

— Nemožno. Považte přece, slečno, že náš obchod není — hnojiště . . . —

Přirazila objatými lokty kolena až ke bradě; lopatky trčí pod její košilí jak dvě zafaté pěstě, obličej je zadrhnutý zoufalstvím v odporný uzel sešklebených vrásek.

— Je tomu asi patnáct let . . . —

To je tak strašně, strašně dávno.

Ano, tenkrát žila jedna slečinka. Bylo jí dvacet let a nemyslila na to, že možno žebrati v antiquariátu.

Takhle, takhle žebrati; když maso puká jak pláty v plamenech zčervenalého plechu.

Když rozpálené břicho vystřeluje plameny, v klínu vaří se olovo, bradavky prsů pukají jak hroznová zrna a nohy a ruce tetelí se jak úpěnlivé volání . . .

Nepochybně jsou to velmi neslušné myšlénky, které v takových chvílích ryjí v hlavě jak v červivém ovoci; nepochybně.

Nestvůrné sopečnaté vegetace rozšílí se v narudlých, měděných tmách pohlaví, jež vždycky marně čekalo . . .

Slečna Augusta sesunula se s postele, její bosé nohy zapleskaly na podlaze; z je-

jího potměšilého, přiblblého úsměvu padalo groteskní světlo na celou bídu jejího odnegovaného ženství. Shrbena hledala něco v prádelníku. Několik knih vyhledala, několik sešitů, a odnesla si je do postele; ty věci vypadaly velmi podezřele. Svinuta v klubko, počala se v nich hrabati; její oči vrhaly se na některé stránky jak hladoví psi. Některé odstavce v knihách byly zatrženy tužkou; to byla dráždivá sousta, pod nimiž houstl dech v prsou v červenou tmu. Také tu byly knížky o hygieně s velmi mravnými a seriosními tendencemi, a v nich byly velmi hezounké illustrace. I cenníky tu byly, cenníky závodů s velmi delikátními materialiemi a v nich byly ještě hezčí obrázky . . . Potila se nějakým neviditelným potem, obličej se idiotně zpitvořil a ústa odporně mlaskala, jak bahnitá kaluž krve. . . .

Knihy zůstaly rozhozeny po posteli, některé spadly na zemi a ona už se do nich nedívala. Ležela na zádech s vyvrácenou hlavou, oči skelně vzepřeny o strop; chvilkami naježily se jí prsty rukou a nehty přibližovaly se potměšile k prsům . . .

Zablabolila:

— Sto krásných mužů, sto krásných mužů —

Po chvilce:

— Ano, vás poznávám. Bydlila jsem v druhém poschodí a čekala jsem na vás; ale vy jste zatím svedl službu v přízemí. I tamtoho pána poznávám. Spokojil se tím, že mi líbal rukavičku, díval se na mě jako

na hostii; a ze své měsíční gáže dával vždy stranou jistou částku, za kterou si kupoval půlhodinové lásky někde tam dole u děvčátek... Všechny vás znám; i toho posledního. Měl skutečně vážné úmysly. A poctivou, blbou tvář měl. A nabízel mi upřímně manželství jako věc, která je nutná, chceme-li stloustnouti a zbožně, s klidným svědomím spáti na jedné posteli... Snad jsem se trochu ošklivě zasmála a dobrý muž uraženě odešel.

Sedla si opět a objala lokty kolena.

— Plivám po vás, plivám... ale kdybyste teď přišli, kdybyste teď přišli... To že jsem už teď zvíře... —

A opakovala to několikrát, obličej jí při tom zhrubl.

— Zvíře, zvíře, zvíře... —

— Slečna Augusta je teď zvíře, chachacha; nevěříte? Povím vám o ní příběh, velmi hezkou, pestrou věc. Posluhovačka včera odešla a slečna Augusta sedí sama v pokoji. Někdo zvoní a ona vyjde ven. Stojí tam mladý muž, vandrovní, je bez práce a žebrá; takoví lidé se vyhánějí od prahu, neboť jsou ještě mladí a mohou pracovat. Mladý muž stojí, velmi pokorně se dívá, a z jeho šatů čpí cosi jako zkyslá polévka. A slečna Augusta stojí před ním, tobolku má v ruce a cinká v ní penězi; nechá venku dvéře do kořán i dvéře do pokoje nechá otevřené, jde, sedne si v pokoji a čeká... Rozepíná živůtek, knoflíček po knoflíčku, a čeká... Mladý muž venku odkašlává a za chvilku je slyšet, jak sestupuje po schodech. A slečna Augusta zavírá oboje

dvéře, zapíná opět živůtek a lehá si tváří na podlahu . . . Byl to takový slušný, mladý muž, onen vandrovní, chachacha . . . —

Ale slečna Augusta přestává se náhle smáti.

Ten mladý muž měl přece jenom podivné oči.

Byl to vůbec podivný člověk; už jak divně odkašlával . . .

Znělo to vlastně jako smích . . .

Byla tu docela sama a on ji mohl . . .

On ji mohl zabít.

Cinkala před ním penězi.

A on potom odcházel a jeho kašel se vlastně smál.

Aby tak přišel jindy, jindy . . . Bývá tu tak sama; bez pochyby, že by ji uškrtil.

Její vlastní košili nacpal by jí možná do úst; na příklad teď, kdyby přišel, jistě by to tak udělal.

Mráz jí zabodal v zádech, v obličeji jí tuhla vyděšená maska.

Teď se jí zdálo, že venku někdo odkašlával.

Úzkost v ní zavyla, jak vítr v opuštěných chodbách, oči se jí přilepily na mosaznou kliku ve dveřích; zdálo se jí, že poněkud se pohnula a klapla . . .

Nějaká modlitba jí zadrkotala mezi zuby; přistihla se při tom, jak sténá: Panno Maria, Panno Maria . . .

A když už úzkost přešla, zůstal jí v prsou ten sténavý tón.

— Panno Maria, Panno Maria —

Je velkou hříšnicí, jako zvíře leží tu před tváří Panny.

Jazyk jí zčernal od chlípných výkřiků, její prsy jsou jak číše naplněné pro opilce, celé její tělo je podobno ubrusu, politému vínem, celé její tělo je jako poskvrněno vyrážkou z nečistých žádostí.

A nahoře je připravena vlast pro sestry lilijí; jejich křídová těla budou tam plakati štěstím v ložnicích nebeského ženicha, jejich nedotknuté klíny budou kvésti a voněti jak trsy fialek.

A ona už je rozbitá loď. Jako námořní loupežníci, tak všechno toužilo v ní po orgiích, jako mořští loupežníci, těšící se na orgie, až přistanou ku břehu. Nepřistála ku břehu. Jen svým hladem a svou žízní hřešila. A loď už je rozbita. Na děravé, shnilé, fosforeskující palubě klečí mořští loupežníci a modlí se k Panně . . .

— Panno Maria, Panno Maria —

Nějaká cestička zabělila se jí před očima a na jejím konci dvě hluboké, slzné oči sypaly mír do duší.

Ano, půjde ke zpovědi.

Bude žalovat na své tělo, vlající zpupně, jak rudý prapor hříchu; a tam v zpovědnici umře tělo . . .

Půjde pak domů, lehká jak stín stínu a nebude už cítiti tíži masa; na ňadrech rozestřené plátky lilijí, v hrdle roztavené stříbro mariánské písně, křídla na chodidlech, by se nedotýkala zemského bláta a očima sestry bude se dívati na muže.

Plakala do podušek slzy horké, jak kapky vosku.

Po páté hodině přišla posluhovačka a lekla se jejího bílého obličeje a velkých, somnambulních očí. Ale ona byla daleko, daleko...

Zpívala si potichu jednu mariánskou píseň, jak si ji pamatovala z mládí a rychle se strojila.

Pak šla...

Jitro vonělo jak malé, vykoupané děcko; vrcholky domů vzňaly se už sluncem, děvčata v bílých zástěrách pospíchala do továren a řeznické vozíky přivážely do krámů z jatek maso, pokryté bílými plátny.

Šla skrze park, ptáci hvízdali tam jak radostné píšťaly, listí zmlazené rosou tetelilo se jak tisíce veselých, malých životů, chvilkami projel skulinou větví paprsek slunce, jak vymrštěný meč, přímo proti jejímu obličeji tak, že až zavírala oči. Dva muži kropili hadicí záhony a cestičky.

Pak několik mladých dělníků potkala; vesele hovořili a kouřili z dýmek.

Něco ji přinutilo, že skloniła hlavu, zavalila si hrdlo naježenými rameny a zuby zaťala do spodního rtu.

V hlavních ulicích otevírali už krámy. Ohromná skla výkladních skříní vykřikla proti slunci.

A náhle z toho všeho světelného zlata, bohatě rozsypaného vešla do kostela.

Mokval a čpěl jako hrob; světlo svic truchlilo, černé obrazy hrozily, z nahot andělíčků olupovala se špína; na dlažbě byly

mokré skvrny rozšlapaného, starci a stařenami vyházeného hlenu; v zasklených skříních na oltářích zubily se idiotní hlavičky, v červotočivých lavicích hekala monstra zachumlaná v šátcích a kroky ťukaly o dlažbu jak ve sklepě.

Šla kostelem a opět tak klonila hlavu a kousala spodní ret.

Nějaká zima vyplavila jí krev z žil.

U jedné zpovědnice klečela žena a zpovídala se.

Ano, pro tohle přišla, pro tohle . . .

Zaváhala; opodál na řetízcích visela červená lampička; zadívala se na ni . . .

Pokusila se opět říci:

— Panno Maria, Panno Maria . .! —

Ale její srdce bylo už vyprázdněnou nádobou; nebylo v ní už vonných mastí ani kajících slz.

Zavřela oči; pokoušela se přece vyvolati ten sténající tón . . .

Konečně to opět přišlo . . .

Do prsou jí to nateklo a slzy hrnuly se jí z očí.

Žena u zpovědnice vstala.

Všímla si toho a přiklekla.

A se zavřenýma očima vrhla se na lože z trnů.

Všechen skřek hladového a hříšného masa vysténala tam do ucha zpovědníka.

Pak konečně otevřela oči a čekala.

V křídovém obličeji čekaly vytřeštěně oči.

Teď teprva všímla si zpovědníka.

Hleděla na ni obyčejná mužská bestie, také vyhladovělá; obyčejná mužská bestie.

Chtělo se jí najednou strašlivě se zasmát, vykřičet se nějakým hnusným smíchem.

Zpovědník jí dával už po třetí touž otázku; byla to taková velmi neslušně formulovaná otázka.

Jeho ústa se při tom vařila prudkým oddychováním.

Jako když mu plivne do ucha, vyskuhrala:

— Dobytku —

A vstávajíc, ušklíbla se mu ještě do obličeje:

— Ty dobytek . . . já taky dobytek . . . —

Vypoulil na ni idiotně oči.

A ona šla . . .

. . . Pak si konečně uvědomila, že jde parkem.

Nějaká černá díra v ní zela, jak ohromná ústa, rozevřená k pustému, jedovatému smíchu.

Údy jí schlíply jak špínou napité hadry.

Jen ta černá díra s pustým jedovatým smíchem v ní zela a krvavě kloktala.

Vlhký písek cest se pařil a omamoval hlavu.

Šel tudy student s otevřenou knihou.

Měl plavé vlasy a tváře ojíněné sametně mládím.

Když přišel až k ní, zdvihl oči z knihy.

Vrhla na něj provokující a nestydatý pohled nevěstky.

Pozorovala, že se za ní obrátil.

A onen pustý, jedovatý smích v ní řeřavěl.

Student šel za ní; připojil se k němu ještě jeden student.

Dohnali ji a šli až za ní; vrhli po ní háčky několika dvojsmyslů.

Pak slyšela, jak jeden z nich vyprskl:

— Taková ruina —

Ohlédla se; propukli v smích a odcházeli jiným směrem.

Zející díra v ní zahoustla vzteklou, žlučovitou pěnou.

Opakovala si zvolna: — Taková ruina, taková ruina —

Vyšla do ulice; vojáci tudy táhli na cvičiště, malý tambour potrhuje jedním stehnem, tloukl vesele paličkami . . .

Cítila ty údery paliček ve svých spáncích.

Pak přišla domů, lehla si do postele tváří do podušek a ležela tak celý den.

Jen chvílemi zahlesla:

— Taková ruina, taková ruina —

I nějaký vzdorný pláč začišel vždycky z toho zasténání

Teprve večer vstala.

Otevřeným oknem vsakoval sem kvasivý, mdlobný vzduch letního večera, pláč předrážděných nostalgií; několik klavírů žbluňkalo v okolí a lidé dole ještě proudili v parnatém vězení ulic . . .

Omyla si obličej, potřela barvičkou a zasypala pudrem.

Čisté prádlo si vzala, černou sukni a chromový živůtek, voňavkou se postříkla a hlavu zachumlala v šál.

Sirnatá zrna hořela v jejích zřítelnicích a linie rtů nepokojně se chvěla.

Pak šla . . .

Nikdo z domu ji neviděl.

Běžela rychle ulicemi a nedívala se na lidi.

Dlažba fosfornatě žehla, vzduch byl jak teplé těsto. V zahradních restauracích pod stromy zvápenatělými plynovým světlem dusil se temný šumot lidí.

Tudy se šlo k „šibeničkám“, malému návrší, rayonu velmi podezřelé barvy, kam se vystěhovala drobná allotria lásky.

Byla to pikantní neštovička města; našli se lidé, kteří dost vášnivě a rozhorleně mluvili pro její vyříznutí.

Ale letní večery tu dále s velikou benevolencí přírody dívaly se na malá manželská pakta, uzavíraná pro půl hodiny, na lehtavé impertinence, na drsná objetí a rolničková zavzlykání . . .

Běžela tudy železniční trať, vroubená hlohovým křovím, pak tu byl veliký závod dřívím a jeho vysoká, dřevěná hradba měla pěkná, skrytá zákoutí a ještě dále byly mateří-douškové meze, žitná pole, v nichž četné chodbičky ústily v malá, důvěrná lůžka.

Blízko trati potkala slečna Augusta strážníka; zdálo se jí, že se po ní dívá a že jde za ní; chytila ji úzkost a dala se do běhu.

Až nahoře u žitného pole se zastavila.

Mdlý večer ležel nad krajem jak dusná pavučina, lepící se ke tvářím, v sirnatém nebi rozkřesávaly se hvězdy, ve vzdálených rybnících volaly žáby.

Vzadu od města páchly tmavorudé dýmy, ale tady krvácely trávy a obilí z tisíce ran, zasazených ve dne sluncem a voněly jako příliš kořeněný chléb.

Šla proti ní holčička, měla bílé punčochy v střevíčcích, bílou zástěrku a broukala si písničku; podívala se na ni zvláštním pohledem a několikrát se za ní ohlédla.

Ale ona už šla, jak dravec zdivočelý výparem krve, jak jepice zlákaná plamenem, jak tělo padající z lešení . . .

Tři mladí muži v dělnických kabátech ji potkali a vrhli po ní několik impertinencí.

A ona chvíli váhala, má-li se obrátiti, jíti k nim s výbojným úsměvem a říci: Nuže . . .

Opodál na mezi spatřila ležící párek; dala se jinou stranou.

Nějaká žíravina drásala jí útroby, že by byla téměř křičela.

Teď šla mezí prostřed dvou žitnišť.

Klasy se jí lichotily k tvářím a ona skoro sténala.

Kdosi šel proti ní.

Nikdo nebyl okolo, jen kdosi šel proti ní.

Byl to muž a pohvizdoval si.

Nikdo nebyl okolo a dva žitné lány oddělovaly je od celého světa.

Musela se zastavit, jak jí srdce roztrhávalo prsa.

Náhle učinila několik prudkých kroků a stála před mladým mužem.

Pokusila se naň drze se usmát; podařilo se jí to.

I on se usmál; byl to mladý, celkem ještě nějak nezkušený mladý muž.

Něco povídal, ale ona mu nerozuměla; chtěla, aby po ní sahal, aby se již na ni vrhl.

Vzdálené volání žab provlikovalo se mrtvolným tichem její hlavy.

Za ní se ozvaly pospíchající kroky.

Nevěděla ani proč, ale sepjala ruce; chtělo se jí úpěnlivě prosit, na kolena před mladým mužem padnout a prosit: vem si mě, vem si mě . . .

Někdo ji udeřil do hlavy, pak někdo ji kopl.

Obrátila se; dvě holky v bílých zástěrách sápaly se po ní, viděla jejich dásně, jak ze sebe chrlily nadávky, jejich pihovité obličeje jako žluté houby ždímaly na ni sprchu něčeho strašně jedovatého a nečistého.

— Eh, leze jim do řemesla, taková děvka stará — —

Zavyl v ní trhavý vztek a počala okolo sebe tlouci.

Ale jejich nehty trhaly jí tvář, škubaly jí vlasy, jejich nohy kopaly ji do lýtek a do břicha, pěstě jí roztřišťovaly rty . . .

Dala se konečně na útěk.

Nějaké velké, černé, nemilosrdné nebe padalo jí na temeno hlavy.

Pak šla už pomalu, roztříštěné krvavé rty lepily se k zubům. Ucloumaný pramínek vlasů houpal se jí před obličejem; z trusu na cestě vyletěl chrobák a bzuče, zachytil se slepě na houpající se kadeři.

Šla s touto bzučící z trusu přilétlou věcí před svým obličejem podél trati.

Každou chvíli musel tudy jeti rychlík...

SHLEDÁNÍ.

Dobrý hoch. V mládí měl sny a myšlénky; aby to oboje ubil, stal se úředníkem a oženil se.

Jednou časně z jara viděl v olšinách prázdné hnízdo; olšiny byly ještě nahé, březnový vítr pískal na srdce jak na smutnou píšťalu a hnízdo bylo prázdné; bylo mu skoro do pláče.

Pak se oženil.

Jeho žena byla dobrá. V mládí neměla snů ani myšlének; nemohla nic ztratit, když se vdala.

Dvě lože stála vedle sebe; nikdo se nad tím nezamyslí, nikdo se nad tím nezamyslí...

Jednou dostali návštěvu.

Honetní, asi třicetipětiletý pán, nějak unavený, když se usmíval a rozechvěný, když se zasnil. Ale koutky jeho úst jakoby byly probodeny dvěma trny; to aspoň částečně odůvodňovalo nepěknou jejich křeč. I o očích bylo lze něco říci: byly to oči těch, jež s obličejem přimáčknutým k okenní tabuli, dívají se ven do kraje, jak z šedého nebe padá sníh, s zoufalou nekonečností, vločka po vločce...

Je to ovšem všechno velmi zběžný dojem a není neomylný; nedává nám rozhodně

žádného práva k utvoření nějakých závěrů. Pozorující a pozorovaný; což je to něco jiného, než dva světy vedle sebe?

Dobrý hoch radostně vykřikl, když host vstoupil; byl to nejlepší jeho přítel z mládí a už ho neviděl tolik let.

Zbraně pokryté rzí jsou smutné; ale i ony mají své vzpomínky ne slávu. Támhleto kopí proklálo podlé srdce, pod tímhle praporem tolikrát jsme se bili, pro tolik velikých, zářivých věcí.

Prudce zotvíranými okny stříklo slunce do stárnoucího arsenálu.

A my to chápeme: zbraně pokryté rzí jsou smutné; ale i ony mají své vzpomínky na slávu.

Host konečně usazen na divan.

— Takhle to bylo hochu. Toulám se v noci, bloudím ulicemi jako kůň po bojišti, když mu sestřelili se sedla jeho pána; i nezbytné smutné zaržání zaúpí mi občas v prsou. Objevují se strašidla; je těžko blíže je označiti. Pak jdu přes most, dole v řece třesou se světla. Teď přijde to podivné: jedno z těch světel jakoby tam dole lomilo rukama. V ten okamžik vzpomněl jsem si na tebe... To bylo tuším před šesti dny. A dnes mne máš tady —

Pokoj má atmosféru pohodlného hnízda, usínavé barvy a přívětivou temperaturu; v otevřených oknech květiny, kanár ťuká zobáčkem o skleněnou misku; a tam pod okny leží tiché náměstíčko českého maloměsta, sesvá-

tečnělé vážnou nedělí, malá nevzbouřená tepna, lehtaná jarním sluncem . . .

— Jedno světlo, které lomilo rukama . . . — opakuje dobrý hoch nějak nepokojně, ale náhle urývá smíchem.

— Ale kde pak . . . kde pak Mařane . . . Jaké pak lomení rukama? Pošlu tomu světlu poděkování, že mi tě přivedlo —

Za okamžik:

— Žena přijde hned. Jak vidíš . . . jsem ženat . . .

A dobrý hoch říká to tak, jakoby se přiznával k nějaké slabosti.

Ale Mařan se shovívavě usmívá.

— Ano . . . je tu ve vzduchu vůně ženy. Má-li kdo tak zmučenou hlavu jako já, pozná okamžitě, že je ve vzduchu něco, co se klade na hlavu jako chlácholivé, hladící ruce ženy . . . Máš přec takovou ženu, která . . . víš, Stanický, jak se říká: s tou ženou přišlo ke mně štěstí . . . Konečně, o tom není pochybnosti . . . —

Stanickému zneklidněla oční víčka a jeho ramena jakoby se protahovala příliš úzkým východem:

— Ano . . . jsem spokojen, jsem spokojen —

Mařan se náhle rozesmál.

— A což . . . na mne nejsi zvědav . . . ?

— Jak to? —

— Nu . . . zdali i ke mně nepřišlo štěstí v podobě ženy, a já je neučinil ptákem v kleci . . .

— Jako já . . . ? —

— Ano, odpusť, jako ty . . .

— Jak je vidět, impertinencím jsi si dosud neodvykl —

A Stanický se směje; trochu nuceně, ovšem.

— Nu což . . . nejsi skutečně zvědav . . .?

— Ano, jsem zvědav —

— Nuže, k tvému upokojení: nenašla se posavád žena, kterou bych byl tak málo cenil a tak mnoho miloval, aby — —

— Jak se divně vyjadřuješ . . . —

Mařan se zasmál oním úsměvem, probodeným v obou koutcích trny; podobalo se to nepěkné křeči rtů.

— No, už mi promiň, Stanický . . . Bylo by přece hloupé, abych ti lhal, že o tom soudím jinak —

Po chvilce:

— Ale . . . zajímá mne to . . .

— Co? —

— Tys chtěl přec od ženy . . . poměrně mnoho . . .

— Odpusť, nepamatuji se již . . . Konečně, je to možné: slevil jsem asi . . .

Mařan dívá se na špičky svých bot.

— Dle všeho přichází v životě doba, kdy už to nepůsobí rozpaky, kdy už to nebolí . . . To je asi stadium, kdy člověk a život podívají se sobě řádně do očí, učiní spolu rozumný kompromis, vymezí si vzájemné slevy a ústupky . . . Jen to je zvláštní, že přijde doba, kdy už to nebolí . . . —

— Záleží ti na tom, abys slyšel, že to bolí? —

— To sice ne, ale — —

Náhle velmi vřele:

— Stanický, my měli krásné mládí, viď?

— Ba, měli . . . —

— Tolik snů, tolik horečky, dva molodci a kolem syslové v dírách, oh, my měli v sobě krásného hladu . . .

— Ano, ano, ano . . . tak do pětadvacíti let . . .

— Hehe . . .

— Proč se směješ?

— Tak do pětadvacíti let . . .

— Nu, ty jsi asi nezmarnil. Pokud vím, píšeš, jdeš stále ještě proti proudu . . .

Stanickému chladnou slova v ústech.

— Ano, pokud víš . . .

A Mařan se ironicky usmívá.

— Píšu, hochu, píšu. Existují v časopisech skutečně sloupce, podepsané mým jménem. To není vtip; nebo chceš-li, je to smutný vtip. A je pod tím podepsáno moje jméno; taky by tam mohl být můj vyplazený jazyk . . . A . . . tu je milostpaní — —

Stanický s nějakou nervósní a navrstvenou vřelostí oba seznamuje.

— Tak . . . to je Mařan, Valčo . . . máme v albu tvoji podobiznu, ovšem starší, starší Mařane . . . Žena tě zná, žena tě zná . . . vyprávěl jsem jí o tobě. Na příklad, jak jsme zapíjeli tvůj debut, hehe . . . Či jsem to posud nevypravoval . . .? O-o-o . . . to ti jednou povím Valčo . . . —

Mařan se neurčitě usmívá; i on snad uznává: neměla v mládí snů ani myšlének, nemohla nic ztratit, když se vdala.

Říká se několik bezvýznamností.

Teď se milostpaní něco ptá a Mařanovi cuká levý koutek rtů.

— Ano, milostpaní, buď bohu žalováno: jsem starým mládencem. A je tu přitěžující okolnost: nemíním se polepšiti.

Stanický mne si ruce a odkašlává.

— On má totiž ... už ... takovou filosofii ... —

Milostpaní je zvědavá.

Stanickému je to jistě nepříjemné a nutí ho to stále odkašlávati; ale Mařan to nechce asi zpozorovati.

— Ne, to není žádná filosofie, je to prostý, ubohý fakt. Trochu zajímavý snad, to je to celé. Někdo už může být takový. Ženadémon ... ne, to je nevkusné. Ale i v mouše, která se vám tluče v pokoji, bzučí, ustavičně bzučí, činí vás nervosním, takový nepatrný, bídný tvor, jejž palcem můžete přimáčknout a jejž zběsile pronásledujete s vypoulenýma očima, takový vetřelec, tu zabzučí u lampy, tu u stropu, s takovou nevědomou raffinovaností a nevědomým výsměchem, a pro vás celá ta malá příhoda roste do monstrósních upířích tvarů, činí vás téměř krvelačnými... ano, i v té mouše je něco démonického. Ovšem ... je to zcela všeobecně řečeno. Možno i nervy viniti. Dá se s tím vůbec polemisovati; zase všeobecně —

Milostpaní tomu sice nerozumí, aspoň nemnoho, ale proto přece říká:

— Snad se dáte ještě na pokání. —

— Jednou ano. Za všechny hříchy spáchané i nespáchané. Jenom že asi při naprostém nedostatku slz to dopadne dosti povážlivě —

Stanický náhle:

— Pro boha, umíme my to s hostem zacházet. Po takovém obědě v našem maloměstském restaurantu snad nepohrdneš nějakým kalíškem, Mařane, co? Mám několik dobrých věcí . . .

— Mé sympatie už předem. —

— Tak, hopla, Valčo . . . ! —

Oba na chvilku osamotní. Někdo venku píská na flétnu.

— To lékárníkův syn vedle. Je to takový . . . rozbitý člověk . . . — povídá Stanický.

Opět na okamžik nevolné ticho; flétna tetelí se ve vzduchu, jak melancholický, smutný proutek.

— Tohleto ticho tedy, Stanický . . . to krade téměř každý pohyb z údů, činí to z člověka ospalé nemluvně, to je hrozné. Tady ticho, venku ticho — — —

— A v tom tichu . . . moucha, která bzučí, viď? —

Stanický se ošklivě rozesmál.

— Ne, promiň, to jsem nemyslil —

— Hehe, i bzučí, bzučí . . . už ale nerozčiluje, nečiní krvelačným, chceš-li . . její bzukot uspává, hezky se při něm chrní a tupne —

Vedle zaskřípěl dětský pláč.

— I u čerta . . . ani jsi mi neřekl . . .

— Neřekl? To je zvláštní. Nic to není . . .

Je to jenom . . . dítě. Zcela malé dítě, hehe. Podařilo se nám, jak se říká. Teď se asi probudilo a pláče. To jsou tak zvaná intermezza . . . Ale zdrží to asi Valču; dojdu sám pro nějakou tu láhvičku . . .

Mařan jde k oknu. Jakoby sbíral střepiny drahocenné nádoby, která se rozbila, tak křiví soustrastně obličej. Je to ovšem ještě smutnější, když tu jde o rozbitou duši. Ovšem, připusťme k slovu i cynika: jde přece jen o rozbité illuse. Ale ty touhy přece tak hladověly po tom, aby byly realisovány. Umoudřeme se a sbírejme střepiny; drahocenná nádobo, pitomá, ješitná nádobo! A dvě smetiště, pokrytá střepinami, zejí výsměchem; jedno tady, druhé tam . . .

Před okny na náměstí stojí statue. Je stará, zčernalá, trochu nazelenalá, jako pokrytá mechem. Mařan se na ni dívá. Tohle je kámen a necítí. Je bídný, prolhaný, lidé lžou, když před ním smekají . . . ale on necítí. Stojí, pokrývá se mechem a mlčí. Nevykřikne. To je kámen. Ale člověk není kámen. Proto někdy vykřikne.

Bronz zvonů roztavila se vzduchem; to zvoní na požehnání . . . A lidé jdou v hloučcích po náměstí ke kostelu.

Jdou a nikdo nevykřikne.

To jsou kameny.

Nebo, nejsou to kameny, jsou to rozumní lidé!

A on — —

Stanický se vrátil s láhví a nalévá do skleniček.

— Je to výborná alpská . . . Pamatuješ se, pívali jsme ji dříve rádi v kavárnách...?

Mařan opět usedá na divan.

— A ženu musíš omluvit; půjde teď s capartem trochu na procházku . . . Taky se potom můžem někam podívat, bude-li ti libo —

Mařan pije.

— A . . . výborná je . . . —

Po chvilce:

— Teď bychom mohli svésti několik variací na théma: pamatuješ? pamatuješ?

— Parádní defilé nebožtíků, což? Ne, hochu. Nerad je provokuju. Bylo to. Už to není. To, že člověk není strom. Zazelená se jen jednou. A má ovoce. Někdy červivé. Ještě šátkem všemu zamávat a . . . exit Niels Lyhne . . . —

Vlil do sebe kalíšek; na rtech mu hryže ostnitý úsměv.

— Nehněvej se, Mařane, ale tak mi to připadá, že jsi si sem přijel pro látku . . . Ano, dá se z toho něco udělat. Světlo na vodě, volající o pomoc . . . a pak tohle: strniště, kterým se bude prohánět tvůj vypravovatelský talent, jak podzimní hvízdavý vítr. Jak jsi přijel, hned jsem pocítil, že proti tobě něco musím bránit. To, jak jsi se rozhlédl po pokoji, s takovým ironickým „aha!“ v očích, jak jsi říkal galantní impertinence, jak jsi divně zabarvoval hovor, jako když proklepáváš chorá místa na mém těle . . . viď, Mařane, že jsi přišel burcovat strašidla? Nemysli si, že bys zburcoval něco jiného; a

ublížit jsi mi přece nepřišel, což . . .? Neměj mi ve zlé, že chci ubránit to. Zatarasíš se, ucpeš všechny otvory, jen aby k tobě nevniklo nic zvenčí, žádný vzduch odnikud, který by v tom tvém pečlivě konservovaném, choulostivém štěstí nasadil bacilla hniloby... a přijde někdo, kdo ti nechtěl jistě ublížit jistě ne, viď Mařane? a počne ležérně se svým dílem rozkladu. Já jsem v přístavu; nepůjdu už nikdy na moře. Jsou ještě někde Ameriky? Přeji štěstí těm, kteří je budou hledati. Jsou to jistě odvážní lidé; a na palubách jejich lodí jistě nejsou ženy, které by jim braly sílu k hledání. Žena jest to, co říká: nehledej, vše najdeš u mně. A najdeš. Nejsou to žádné hory, ledovce. Je to malý domeček v nížině; kam se podíváš, všechno je malé, k nevzlétnutí nízké . . . Orlové sem nepřilétají; nemůžeš se za nimi dívat snivým okem. Něco v tobě chabne, dřevení, ale je to zcela příjemný pocit. Něco z tebe odchází, ale ty to nevoláš zpátky. Díváš se za tím a jsi rád, že máš vždycky v čas oběd, dobrou večeři, teplou postel, že máš ženu a od ní dítě . . . Snad to dítě, snad to, myslíš si . . . eh! je ti konečně ten malý domeček v nížině hodně drahým. A . . . dneska mu již hrozilo trochu nebezpečí . . . Ty Mařane . . . nerozbiješ mi to, viď?

Mařan se dívá někam oknem, někam daleko.

— Hochu, je mi smutno . . . —

— Nade mnou, viď? —

— Nad tebou a nade mnou . . . Ale . . . pro tohle jsem nepřijel. Při našem starém

přátelství přísahám . . ne. Já si to jinak . . . představoval. — Oba chvilku mlčí. Něco jako němě vylitá slze taví se v tom tichu.

— Nalej mi ještě jednu. —

Stanický nalévá oba kalíšky.

— Ty, Stanický . . . nač jsme si před časem připíjeli?

Dívají se na sebe slzně, rozusmívavým pohledem. Jejich kalíšky se srazily. Němě. Byl to takový němý přípitek.

Mařan vstává.

— Půjdu . . .

Stanický chce něco říci.

— Ne, ne . . . mlč. Sám to víš: je to nutné. Vlak jede ku Praze v půl sedmé, viď? —

— Zůstaň aspoň přes dnešek . . .

— Stanický . . .

— Ano, máš pravdu. Vyprovodím tě . . .

— — — — — — — — — —

. . . Jdou.

Na malém náměstí ukazuje Stanický: — Tamhle v tom domě jsou naše kanceláře. —

Je to největší dům na náměstí.

Město je malé; jsou brzy v kraji.

Několik železářských hutí počernilo celý kraj. I cesta ku stanici je celá černá, pokrytá struskami.

Taková černá cesta.

Je jim tak těžko mluvit. Proto jdou a mlčí . . .

Restaurant drnčí jak veliká, skleněná skříň, která se otřásá.

Grodič se houpá na své židli. Starší dáma sedí vedle něj a naklání se k jeho uchu. To je její maman.

— Ida mi všechno řekla . . . Má vás strašně ráda . . .

Grodičovi navlhly oči, obličej se mu rozmodlil, rty se mu chvějí, jako motýl.

Ale jen na okamžik.

Neviditelné drápy sáhly po jeho hrdle. Šeptá ironicky:

— Bůh jí to všechno odplatí, všechno odplatí —

Ida se baví s velmi hezkým pánem; jejich smích se roztéká jak horký pramínek krve.

Grodič to asi vidí, ale jeho stanovisko je . . . hodně liberální . . .

Vojenská hudba proudí sálem jak vřelá golfická hlazení citlivým, rtuťovým mořem. Ženy vzpínají nepokojná hrdla jako laně v šlechtických oborách.

Starší dáma opět se naklání ke Grodičovi; zaskřípal jí korset.

Grodič se loyálně rozesmál; hehe, milostpaní mu vidí do duše; rukulíbám, rukulíbám . . .

— A milostpaní dovolí, má najednou chuť si s ní fuknout, jako si fukají dva lidé, když si řeknou tajemství . . . Ale před tím jí něco napoví, něco, z čeho si ona rozhodně nic nedomyslí . . . Existují takové slepé uličky,

nebo cosi takového, co míří přímo proti čelu. A zlé chvíle přijdou, vítr nám odnáší hlavu a srdce zabloudí do takové slepé uličky. Zlé chvíle přijdou, kdy se šeptají do ucha strašně jedovaté věci, hehe; ale milostpaní se může spolehnout, vyjadřuje se tak jen proto, aby udal několik barev ... Tak ... milostpaní je dobrá, že si s ním fuká ...

Pobouřilo celý stůl jejich fuknutí; všichni zdvihají sklenice, sklo zavolalo flámovský pozdrav; je to veselá loď, která odráží od břehu, všechny praporečky vlají, hudba mění krev ve víno ...

I Ida je na té veselé lodi a u ní sedí velmi hezký pán.

Je to veselá loď, která odráží od břehu.

Bude to nepochybně benátská noc neb cosi jiného tak šťastně improvisovaného, co projektuje tahle veselá loď; neviditelné smyčce rozmazlují kůži žen ...

Ano, ano, ano ... Grodič ví, jaký má tohle smysl.

Ale nedopustí se žádné nediskretnosti; nenaváhne se ani přes stůl k Idě a neřekne nahlas, aby to všichni slyšeli, i onen hezký pán aby to slyšel: Upozorňuji tě, Ido, že moře je celkem ... velmi falešný element. Ne, není čeledínem. Hehe, ad vocem čeledín: nerozbíjí sklenice ...

Neexistují zkrátka pro něj takové sprosté věci, jako na příklad kaluž krve; je snad uvnitř někde prasklá céva, nějaký červený pramen se v něm rozlézá, jak horká, kousající skvrna rezu, ale tu on již si posype pili-

nami sám, zticha, bez policie; mozek na piliny rozdrobí a červenou kalužinu v sobě posype.

Jeden lustr a jedno veliké zrcadlo korespondují spolu světelnými výstřely; Grodič si tím nechává oslepovat oči.

Pak nějaký úsměv ho přepadá, nějaký zvláštní úsměv, jako když kůže s obličeje se svléká; možno říci, že smějí se jeho zuby...

Vstává a jde k vedlejšímu stolu; jedna nervosní ruka s významnou zběsilostí nosí tam k ústům už několikátou sklenici portéru. Na tu ruku klade Grodič svou dlaň.

— Napad mi, Jirko, právě velmi pěkný sujet... budeš-li ho moci potřebovat... —

Nervosní ruka mazlí se se sklenicí portéru.

— Nehodíš se, chlapče, pro tenhle svět; kondoluji, ty máš ještě nápady... Lidé stávají se podobni vepřům... —

Grodič se vrací opět ke svému stolu.

Hudba rozdává valčíková pohlazení; jsou takové malé pokojíčky, pokojíčky pro dva, právě o těch pokojíčcích zpívá tenhle nezpůsobný valčík; Grodič rozumí takovým věcem velmi dobře.

A pěkný sujet, pěkný... jakoby se stalo, jakoby se stalo...

Krvavý pot do bílého šátku utřít; hehe, to není krvavý pot, to je umělecké dílo, p. t. publikum, a já jsem veliký umělec, básník, zázračné dítě...

Grodič vyprazdňuje skřínku jednoho kočebra; je to známý kočebr a má v náprsní kapse takové obscoenní fotografie, takové

velmi rozpustilé a nahaté věci; to se sem ale rozhodně nehodí, protože ... Ida je tu ...

To se sem rozhodně nehodí.

Neboť je tu Ida.

To je něco takového jako hostie; říká se tomu Ida. A působí to jako hostie; nový život to dává duši, nové liliové jaro.

Řekl jí to také včera; řekl jí to mezi prvým a druhým stem polibků včera.

Ta dvě stě polibků nesmí ho ovšem učinit domýšlivým; je v tom kus životní moudrosti.

Nuže, pan Grodič není domýšlivým.

Je vlastně i to pravda, že Ida dopustila se jedné zpozdilosti; vypadalo to zcela věrohodně, když se mu vrhala do náručí.

Ano, ani proto není domýšlivým.

Říká se tomu životní moudrost nebo tak nějak; je to celkem neurčité stadium.

A teď tam sedí velmi hezký pán, řekněme to hodně všeobecně, velmi hezký pán; ale Grodičovi vypravuje srdce takové strašlivé věci.

I to je hodně všeobecně řečeno: strašné věci.

Je vlastně asi pravda pouze, že hezký pán vypravuje Idě něco takového, po čem se oběma rozzáří chvilkami oči.

Existují takové příhody, takové příhody krve; muži je někdy vypravují ženám.

I to může být pravda, že onen hezký pán otáčí na prstě prstenem s jedovatým, zeleným, magnetickým kamenem; neboť Idiny oči chvílemi příliš vyjadřují žízeň, která se chce přissát ...

Ale občane, občane; každé dítě přece vám poví — — —

Grodič se usmívá trnitým úsměvem:

Ne, děťátko, nic mi nepovídej, pranic mi nepovídej . . . !

Obecenstvo zpívá s hudbou refrain jedné písně.

A Grodič si myslí: Kdybych snad vyšel ven, venku pod svítilnou stojí jistě strážník a já bych mu řekl: Příteli, tam uvnitř děje se něco strašného.

A dobrý muž stal by se hodně zvědavým.

Proto bych mu řekl: Ne, tam uvnitř děje se něco docela přirozeného. Ale v mé hlavě se přihodila divná věc; tomu hleďte porozumět. A opatřte mi laskavě nějaký povoz...

Přijíždí ekypáž. Vsedám a volám na kočího: Zemský blázinec . . .

Ano, za hodinu tohle udělám. Za hodinu už nebudu mít v hlavě žádný mozek; to je přirozené.

I to Grodič uznává; osud je celkem milosrdný; ještě celou hodinu mu ponechá mozek v hlavě.

Kdyby na příklad teď se rozehnal hlavou proti zdi, hlava by se rozpůlila a mozek by ještě stříkal; za hodinu už nebude mít mozek . . .

Teď může ještě celou hodinu myslit na Idu; může se na ni dívat očima, za kterýma sedí rozumný, střízlivý mozek.

— Ty rty včera ho líbaly; to se jen konstatuje. Je k tomu ovšem třeba rozumného střízlivého mozku.

Po chvilce si Grodič šeptá: Bože, bože, bože . . . !

Ano, tuhle službičku mu jistě ještě jeho mozek prokáže. Hleď, kamaráde starý, poslední službičku, nic víc už, jen tu poslední službičku . . , Jen tohle ještě promysli a pověz . . .

Je to taková zpozdilá otázka, kterou dává svému mozku; je to taková už šílená otázka.

Ne, není domýšlivým; ale Ida nás přece měla ráda, viď, kamaráde starý . . .?

A Grodič se dívá na Idu očima, ve kterých se něco tříští jak rozšlapávané sklo.

— A že je tohle možno, že ani jedna pěšinka v ní nezavzdychá, že tamtudy šly ještě včera moje touhy, že se tam zobjímaly s jejími touhami, že je možno, aby na těch pěšinkách čekal dnes někdo na polibky, které nejsou moje, na výkřik vášně, která není mojí — —

Ida leží na lenochu židle; je podobna kožešině, lehtané vánky, její oči mnoho slibují očím hezkého pána. A Grodič všímá si velikého nepokoje celého jejího těla, dlouhých, lehtivých záchvěvů, které paprskují k jejímu klínu.

Hudba rozdává opět valčíková pohlazení.

— Nu pověz, kamaráde starý, pověz, poslední službičku prokaž; je to taková šílená otázka.

Mozek však neodpovídá a Grodičovi se zdá velmi ošklivá věc.

Sedí mu na ramenou nádoba a v ní šplíchá smích, jak špinavá, bahnitá voda.

Vstává a jde vrávoravě ven; podobá se člověku s malou opičkou. V šatně mu pomáhají do zimníku, vyměňujíce významné pohledy; taková nepatrná, zcela nepatrná opička mu sedí v týle.

Naproti restaurantu stojí dva strážníci...

Zastavuje se a na něco myslí; mráz rozhazuje vzduchem pichlavé jehly, nad ulicemi leží tvrdé, vysoké, rozperlené nebe.

Grodič udělal několik kroků směrem ku strážníkům. Ano, právě tak jim to řekne. Jeden z nich zavolá ekypáž. Přijede a Grodič křikne na kočího: Do zemského blázince.

Zastavuje se před strážníky. Dívají se naň vesele a salutují.

Je náhle na rozpacích a nadzvihuje také klobouk k pozdravu; mrazivé jehly bodly ho do horečně spoceného čela.

— Ne, on není blázen, on jenom, on jenom — —

Uhýbá rychle a s nahrbenými rameny vrávorá středem ulice; je to pláč, ošklivý pláč muže, co mu zmítá koutky úst.

Strážníci jdou opodál za ním a smějí se; smějí se nepatrné opičce, která mu sedí v týle...

IRONICKÉ VYPRAVOVÁNÍ O NĚKOM, KDO UMÍRAL.

Okna byla otevřená: proto chvěly se trochu záclony. Byly již nějak sestárlé, se-

žloutlé a poskvrňovaly světlo, jimi proplížené. Ale tento pokoj již dávno smířil se s tím, že toto ubohoučké, slabé zblednutí tmy po každé noci světlem nazývali. Takové chudobné, almužnické bylo to světlo. Nevrhalo se do hladového propadliště otevřených oken přímo z rozlomeného stříbra oblak. Neboť okna byla proražena do takového slepého kouta, který celičký byl zamořen, zadušen ohromnou, vyzáblou věží katolického kostela. Na věži chraptily zvony, skuhraly kavky, zvolna drolila se malta a v slepém koutě v nahnilých přístřeších bydlilo několik kostelníků a svíčkových bab. Tato myší individua chodila v tmavých kabátech a černých, velkých šátcích a činila tento slepý kout ještě smutnějším. Nějaký průvan pohvizdoval stále kolem věže, zanesl do slepého kouta chomáče papírů, které šustily. A když vítr prudčeji se rozježil, tu zmítal latkami několika bud, v nichž hnízdili vždy v neděli dopoledne prodavači s perníkem a se svatými obrázky a písničkami. A psi z celé čtvrti přicházeli v tento kout vykonat svou nečistotu...

Nedělní odpoledne. Dva dny pršelo. Ale byl věru červenec...

Takové podzimní pošmurno však bylo. Dalo se hádat, že nebe je ještě zavaleno mraky. V kraji bylo ovšem jinak: Mraky se hromadily v koutech obzoru a utíkaly na příč oblohou. A to již bylo veselejší. Jistě. Neboť bylo lze se domnívati, že ty mraky odejdou, když tak jeden po druhém utíkají... A jak ty mraky plují, vzniká vítr, a osýchá zmáčené

obilí a umoklá houští a osýchají silnice, které běží do dálek, a do všech natéká radost, že již zítra opět jistě přijde slunce... Ale tady je to ovšem smutnější. Neboť není viděti nebe a pak tu nejsou dálky.

Proto bylo třeba býti hodně sklíčeným.

A smutky své co nejbolestněji formulovati.

A hovor pustiti písčinami, aby dával vznikati trapným pausám.

A při tom dívati se na žluté záclony, kterak se chvějí. —

— — — — — — — — — —

„Nerozumím ti dobře. To jest: cit už tu není, aby proživil ty věty. Říkáš: „rodiče", a já se na chvilku zastavuji... Ale to již se nezachvěji. Prázdno dole, nikdo nejde pěšinkami. O kom že mi to vyprávíš? To jsou věru cizinci a někde z dalekého města jsou. Nikdy jsem s nimi neseděl u jednoho stolu..."

Hlava tiše leží na polštářích a jenom plamínky očí bičují strop. Něco se kreslí na tom stropě, něco tam oživuje, ale oči to ušlehají sírou. A otevřené dvéře rychle přirazí vzteklé ruce, a bude jen slyšet, jak někdo marně hmatá po klice. Marně. Pak se budou něčí kroky vzdalovati...

„— A co že ti řekli moji rodiče..."

Přítel mrká očima, schovává hlavu mezi svá ramena, hlas jeho je podemletý, poněvadž mluví pro tak nechápavé uši, cítí, že je tu zlodějsky málo světla, že je tu chladno jak

ve sklepě a je mu nevolno, jakoby učil ďábla se modlit.

„Tak . . . že snad něco potřebuješ . . . A nemluvili zle: že by už ledacos dalo se prominout . . . . a na tobě že vždycky viseli . . .“

Hlava vydula se z polštářů, jak bílý balvan. A kdyby bouře přišla, hrom by jistě bil v onen balvan. Tak náhle a zpupně převalil se v střed cesty a všemu vzdorovat chtěl všemu podrazit a zkrvavit nohy, co by se přes něj dralo.

„Věru . . . tuhle špinavost už neměli spáchat . . .“

Pausa.

„Je ovšem třeba tomu rozumět. Je třeba znáti jejich definici cnosti. A zaplakati soucitem nad jejich skroucenou páteří. Oni dovedou, kamaráde, činit pokání. A je-li třeba pro klidný jejich spánek, pro harmonii jejich žaludků, uzavrou kompromis i s prasetem. A slzy jim při tom lejí se z očí . . . A teď — rozumíš celé té logice? Tváříš se věru velmi pitomě. To jsou ta stará, nahnilá království s nemravnou legisakcí. A my s nimi v zápase. A ti, kteří dnes s tebou o mne se smlouvali, to je jedna nepatrná vedetta, a na jejich zbraních všechna ta stará špína. A teď rozumíš — že s tou chci si vybojovat ten zápas sám? Tu vedettu že chci přepadnout v nejslabší chvíli . . .? Ale ty mi nerozumíš . . . Jsi maličký žabař a lekáš se před koncem některých vět. A takový červenolící, mlékový balík jsi: nezapomněl jsi do svých skříní po-

věsit mezi své kabáty, zapáchající kouřem krčem a mezi šněrovačky a spodničky svých milenek taky staromódní mantillu své dobré matičky... A po obědě kouříš z dýmky po svém tatínkovi... No... nesmíš se tím poraňovati... ne, věru ne... u tebe nebylo tolik pelyňku...

Přítel zavesloval hlavou a rukama. Ne — to věru nebylo. Božínku — pelyněk... Ale to patřilo k vychovávacímu systému. Ledacos ovšem bylo... Dovedl však vždycky poslechnouti. A dnes je spokojený. Vše zůstalo při starém. Nerozbil žádné z těch starých forem a předá je zase klidně na své potomky... A tohle rouhání mu mrazí kůži... Je ovšem velmi nemocný ten člověk, který tak plivá do svého hnízda. Pokrčil by rád ramenama, a utek od vřavy těch zpustlých úst. Ale, že je dobře vychován... má také trochu soucitu. A ještě chvilku vyčká a několik tónů diplomatických zkusí. —

„Není to tak, můj milý... Já jsem se vyhýbal, a oni byli třikráte v mém bytě... Považ... ledacos se v nich sesulo, ledacos se možná vymstilo... A považ, že nad nimi zapadá slunce, a tu nad lečíms bolestně otevřou se oči — —“

Řekl příkrým, úsečným pramínkem hlasu: „Ne...“

„Ne... tisíckrát ne..! Kopl jsem jednou do toho hnízda a kopl bych dnes znova, až by peříčka mých zploditelů ve větru lítala. Jak mi zraňovali systematicky celé mé mládí..! Ve formě tradičního vychování, ve

formě samozřejmých pravidel ohýbali mi páteř, zavírali mozek do klece, vykrádali srdce . . . Hodili mi na hřbet otep povinností, které mne činily jejich otrokem. Zač? Zač jsem měl ležeti u jejich nohou? Ne — v tom nebyl, příteli, smysl. Nejhnusnější cigánský kramář s chromými koni musel by nad tím plivati studem. — Můj dobrý papá... Jako havran do mne stále kloval, svoje nadávky do uší mi stále řval. A já nebyl zlý hoch. Že jsem byl záhadný — to ho štvalo. Že mně často hořely oči hádankovitým ohněm. Že jsem chtěl nahraditi vděčnost kopaného zvířete, vděčnost vyšlehanou důtkami, nejhnusnější vděčnost schoulením se v kout, abych se vyhnul jeho zlobivým očím.. A pak prozradilo se ve mně vanutí nových větrů z hor...“

Přítel lámal si ruce v kloubech. Jeho hezký obličej nějak rozumně se zbrázdil. Věru on přemýšlel o celé té věci.. Tohle by všechno ještě chápal. Bylo tu možná tolik úskalí. Tu vzteklivou tvář Pavlova otce dovedl si ještě představiti. Pamatuje se také... Pavel býval tolik vždy tím zneklidnělý. Ale tohle nechápal: byly to přece jen maličké mráčky, které vybíjely se ve čtyřech stěnách pokoje. Ale tu byl náhle ohromný, doutnavý mrak, který visel nad celým životem. A proto řekl:

„Snad nedovedu všechno pochopiti. Snad je tu něco zveličeno. Možná, že také není. Ale nesmíš již na tohle reagovati. Utekl jsi od nich. A měl jsi těžké chvíle. Neboť jsi se v tomhle koutě po tři léta důkladně rval o chleba. A teď přišli oni, že by snad přece

bylo možno... A ty nechceš... A není snad již třeba, více pro to hořknouti. Jsi nemocný, potřebuješ klidu... Až ozdravíš, najdeš snad cesty, po kterých vyjdeš ze vší té bolavé, žlučovité tmy..."

Hlava v polštářích prudce zakolísala. Oči se zvlnily vášnivými hlasy vnitřka.

„Ach, ne... tak to není... Je tu jen jedna veliká, vítězná definice. Všecko je tolik špatné. A již nelze toho nevidět. A kdo viděl, kouše a pláče. Hodiny letí a bolesti vraždí. A pro to jsi byl narozen. Abys dal potravu plamenům, kterými hoří všecka raněná srdce. A jedna morálka zbývá: všechno vykopej ze svých prsou a jen nenávist tam nech. A tak i umírej: nesmířen s ničím, pěstě napřažené proti všemu. Víš, nechci ještě dnes zazpívati si svou orlí píseň — ale cítím, že jsem již hodně vysoko, že jsou pod mýma nohama již nejvyšší vrcholky skal, kde v hlavě rozšumí se valčík, valčík stvořený pro parkety ledovců...

Přítel klidně seděl, opřený bradou o svou hůl. —

Jeho červená ústa, naplněná takovým něčím zmítavým a veselým, jako písničkami, prohodila křehkým hlasem:

„Ano... máš pravdu..."

Prsa zavalila zase žlučová řeka.

Ta červená blbá ústa..!

Obrátil se ke zdi...

*

Červencové dopoledne. Několik slunečných skvrn s nebe, jehož není vidět... Ote-

vřenými okny vkolébává se nějaký hladivý klid, jakoby tam pod okny v slepém koutě bylo pečlivě pokropeno a zameteno a stály tam děti vyprané v svátečních šatičkách s prsty na mlčelivých rtíkách. — Na dvou stuchlých resedách v okně rozlézají se drobounké mšice.

Pavel drbl do hubené peřinky pod hlavou.

Měl tak věru nízko pod hlavou.

Hlava stále klesala.

Do takové jámy klesala.

A ten pocit jámy pod hlavou nepříjemně hrbil krk.

A jáma se prohlubovala.

Černo bylo v ní, hemživě: žabí hnízdo..

Celé tělo leželo na lešení a hlava visela dolů.

Hú — to bylo slizké.

Ovšem ho to neděsí: nemoc již přehlodává poslední nitky... a ledacos teď objeví se v koutech pokoje, ledakdos teď postaví se u hlav jeho postele a ledakdys otevrou se skřípavě dvéře a ošklivý, starý pes proklouzne jimi a upře naň své krhavé oči...

Ten celý aparát tedy by mu byl znám..

Ale něco je tu hloupého.

Naproti z kostela je sem slyšet varhany a zpěv.

Píšťaly hlaholí před trůnem nejvyššího císaře.

Píšťaly hlaholí a v každé sedí hnusný mnich a šklebí se...

Píšťaly hlaholí: naroď se z laciné rozkoše dvou hlupáků, naroď se v kolébce z bodláčí, naroď se k bolestem a nemocím, poznej pouště

bezesných nocí a prázdné mísy poledních stanic, dej se zraňovat, přelhávat, vykrádat a jednu cnost znej jen: být pokorným — neboť bůh to chce..!

Kdo že to chce?

Ano, má tak podivné jméno ten cizinec — on nezná ho...

Stavěli hospody, kde pili na jeho zdraví.! říkají tomu kostely...

A tam žije, on neviditelný, dává se objímat mrzáky, a brousí si zuby na zdravé a silné — lidožrout...

Ale on je dobrý, chytrý hoch. Jmenuje se Pavel a má tvrdou hlavičku.

Proč nepřijde k němu, on, který si přivlastňuje právo na všechny, a nepředloží mu nezaplacené účty?

Proč?

Ne... k němu nikdy nepřijde...

Ach, jak je ošklivé to skuhrání varhan..

A on by rád věru před ním utek.

Tolik zaskočených srdcí tu huhňavě žebrá.

Tolik obelstěných jazyků tu při falšovaném víně mlaská.

A on je tím tolik zhnusen, řve studem v prašivém prachu za všechny ty slabé, řve..

Vykřikl celou hltavou šířkou hrdla, naplněného žlučí.

Ale náhle zjemnění provlnilo tu vřavu.

Bylo to věru tak: v kostele zpívají: Te Deum..!

A vzpomínal: to studenti mají děkovnou mši a půjdou na prázdniny..:.

Cestičky dole v duši se zalidnily.

Vlak píská, telegrafní tyče čárkují plochy oken, na obzoru toulá se malý zámek a nějaké světlé městečko padá mu do náruče...

Je trochu smutný..:

Jedle se kolísají. Hodil po veverce jedlovou šiškou. Ona drží v ruce kapradí a ovívá se. Povídá a dívá se při tom někam do pentlí jejího slaměného klobouku: „Tady někde roste možná strom, na kterém se oběsím.“ A slečinka z města dává se do pláče.

Jak se to jmenuje..? Ano prázdniny...

Už nikdy nesebere ty vzpomínky v jehličí lesů a v skalách už nikdy nebude se tetelit jeho hlas, burcující ozvěnu. Protože — protože — nesmí být tak hloupý, aby teď na takové titěrnosti myslil.

A nesmí být také pro to smutný.

Ani na Viki nesmí už teď vzpomínat.

Která byla dosti rozpustilá, aby s ním dovedla flámovat.

Která byla rozhněvaná na všecko a jenom v jeho náručí měla duhovky naplněné písničkami.

Která, když přicházela k němu, říkala: Jdu se smát..!

A odcházejíc, vzdychala: Jdu trpět..!

Ano . . ani na tu nesmí již teď vzpomínat.

A kdyby dnes k němu přišla, řekl by jí také mnoho špatných věcí.

Bylo to s jeho milenkami věru zlé.

Měly všechny v očích barvu horského vzduchu a špína po nich zbyla.

Ty by mu tedy teď při pyšném odchodu nepřekážely.

Žádné z nich nedal právo, nositi po něm černé šaty.

To dělá ostatně jen pro svůj klid.

Nechce, aby někdo z jeho hrobečku učinil si výletní místo.

Aby někdo stával nad jeho hrobečkem a vrtal špičkou parasolu do hlíny.

Neboť to by bylo věru nepříjemné.

Špička parasolu — — eh! kam by vnikala špička parasolu?

Ostatně — to je nesmysl...

Ale klidně si to vybaví v hlavě: co to všechno bude, až bude jeho hrobeček?

Synáčku zlatý — sto, dvě stě hromádek hlíny a mezi nimi jedna jeho hromádka . . .

Ty nové hrobečky bývají holé, bez květin, bez trávy, bez cypřiší...

Ale to již nebude ležet tady ve svém pokoji a takhle myslit.

Neboť by tam nebyla ještě ta hromádka hlíny, kdyby dosud ležel tady.

A to již bude něco jiného...

— — — — — — —

Teprve po chvíli si řekl: Nic nebude.

Ale to mu není zcela jasné.

Má takovou umdlenou již hlavu.

Bylo tolik otázek: unavily ho ty odpovědi.

Stál někde na podiu a dlouho mluvil.

Chtěl je všechny přesvědčit.

Že některé rány se nikdy nevyléčí.

A že nutno skonferovat takový zákon, který by takové zraňování zakázal.

Teď odešel někam do odlehlého pokoje a usedl v koutě.

Na chvilku si zdřímne...

Víčka se přesunula přes oči, byla zatížena hrozníčky vína.

Hodiny tikají.. Sedí v nich velký, černý brouk a bubnuje svými tykadly...

Ale je mu horko a rozepíná kabát.

Má takovou nádherně vyžehlenou náprsenku, takovou bílou, běloučkou...

Je taková pyšně vydutá, ale pod ní jsou vymletá, ubohoučká prsa.

Ani se nehnou ta prsa.

Jindy dral se jimi nějaký horský potok a něco v nich hřmotilo, jak mlýn...

Ale to je to, že je nevyspalý.

Proto musí si zdřímnout.

Bílá náprsenka, bílá, běloučká...

Teď by ale rád pochopil tuhle změnu: černý brouk z hodin ocitl se na jeho náprsence...

To věru neviděl nikdy, a ani snad se nesluší, aby černý brouk lezl po jeho bílé náprsence.

Ale teď je to již jedno.

Neboť bude spát.

Černý brouk leze.

Leze přímo k jeho srdci...

— Oh...!

— — — — — — —

Když uhodí pěstí do té mlhy, mlha se rozdělí, a on uvidí jasně...

Ano...

Dva cizinci stojí nad ním a třetí cizinec.

Krystalisuje to v hlavě: to jsou lidé, kteří chtějí od něho něco koupit.

Neboť on se bude odtud stěhovat a všechno tedy prodá.

Peřiny věru prodá, neboť v těch je vpocena jeho nemoc.

A on už nechce stonat.

Pak prodá své vlasy a vousy.. nestříhali mu je dlouho, a zarostla mu celá hlava.

Pak prodá — — —

Ale vždyť ti lidé nechtějí nic koupit.

Ničemové jsou to.

On tu těžce stůně a oni přišli k němu v masopustních kostumech.

Ti dva si nasadili bizzarní hlavy — kde ty hlavy viděl?

Ten třetí, který má štolu a křížek v ruce?

Ježíž Maria...!

Hrdlo mu zachroptělo.

Už všeckno jasně viděl a lámal se v půli.

Je zaskočen.

Tak je to tedy: jeho rodiče a kněz...

Hladili mu ruce, objímali jeho tělo pod přikrývkou a ten třetí se nad ním modlil.

A on nemohl zařvati, že se nesmiřuje.

Že neodpouští.

Velké slzy, vzteklé krůpěje, vyvalily se mu z důlků.

A oni v těch slzách viděli smířlivé, pokorné srdce.

Takhle nechtěl umírati.

Chtěl přece: pěstě napřažené proti všemu.

Kněz tiskl mu do rukou křížek.

Tedy i tohle...

Budou všichni o něm vyprávět, že umřel smířen s Bohem.

A on nemohl hnouti údem.

Dvě vzteklé krůpěje, které vyplavily oči úplně z důlků, protestně zůstaly státi na licních kostech . . .

JEJÍ SVATBA.

To bylo týž den, týž den . . . Počkejte, připamatuji si jednotlivé podrobnosti. Installovali nového rektora . . . týž den, týž den. Ve vratech Karolina zaječely chvilkami slavnostní intrády. Dobře si to pamatuji; ta hudba vehnala mi tenkrát pláč do hrdla.

Neboť týž den, tam někde venku, řekněme: někde tam nahoře u Labe, dálo se taky dnes cosi, co by docela dobře sneslo tuto garnituru slavnostních intrád. Nuže, slavnost; a specialisujme: rodinná slavnost. Ano, dobří lidé, rodinná slavnost. Je to přec tak lehko uhadnout, že to byla svatba. Tedy, svatba. Pravděpodobně.

. . . Bylo několik křestních jmen, která se mi kdysi proměňovala v ústech v cukroví a pubertou krve čeřila se jako jihozápadní vánky. Jedním z nich bylo Zdenka.

Nebyl jsem nikdy hrubý; ani tenkráte nebyl jsem hrubý. Když mi poslali snubní lístek, řekl jsem velmi způsobně: nu, uznala za vhodno způsobiti mi malou bolest. A bubnuje prsty o snubní lístek, chodil jsem po pokoji. Pak jsem si všiml, že vrážím do nábytku; odstavil jsem všechen nábytek do jednoho kouta a chodil tak až do večera. Po-

šetilost je vlastnost, která nás neopouští: he-he, tohle vypadalo jako zločin na mně spáchaný. Chvilkami zašustilo něco v pokoji, jak sukně usedající ženy; to se přišla Zdenka se mnou rozloučit. Vysvětlovala; bylo to tak srozumitelné. Tohle a tohle, dvacet reelních důvodů; ano, jsem poražen. Poděkujte se mi, nepřijdu nikdy strašit Vaše svědomí. Ne, to mi nemějte ve zlé, že Vás tak mé oči vyssávají. To Vás tak do své duše ukládám, věčně tam budete ležet; to mně přec můžete dovolit. Můžete, neboť je to celkem velmi nevinná věc. Ale on Vás bude líbat . . . a . . . he, he, jeho právo má vlastně dosti široký obsah . . , Na tohle jste si nemyslila, skutečně ne? Nuže, já na to myslím; měl jsem Vás hodně rád, proto na to myslím. A chcete-li, rád to uznám: proti tomu všemu nelze pranic namítat. Tak, tak; buďte hodně šťastna a mějte hodně dětí. Hodně šťastna, hodně šťastna . . .

K večeru přišel jeden můj přítel, zůstal stát na prahu a vykřikl.

Ošklivý smích tlačil se mi do úst.

„Člověče, jak jste sem vešel, nemaje roucha svatebního? . . .“

— — — — — — — — — — — — — —

V té době jsem ukojoval svůj hlad po ženě takovým obyčejným exemplářem. Bylo to vždy pro mne aktuelní: míti ženu. I tenkráte jsem ji měl. Plavovlasý, sentimentální animal, takový k ničemu nenaladěný výraz, žádná žíravina na dně očí, řemeslně modelovaná ústa naplněná něčím až bezbožně laciným, žádná vichřivá křeč pod kůží a žádná dispo-

sice k žhavějšímu zatoulání se snu a touhy . . . Byla to náhoda, která mně ji poslala do cesty, a já lehkomyslně přijal, co náhoda nabízela. He-he, kdybych měl hodně peněz, stal bych se jistě virtuosem v tom, čemu se říká vydržování a střídání milenek . . . Pokládal bych si asi za čest, žíti neustále v nezbytné garnituře feminin. Nuže, tohle byla perioda hodně lehkomyslná: má citovost vegetovala jak nevrle lišejníky, blondýně stýskalo se jak tulačce v polepšovně. Formě bylo vyhověno: měl jsem skutečně ženu. Někomu je teď z toho smutno. I tenkráte bylo někomu smutno. Říkal si: pouště. Říkal si: zima. Ano, nepěkných slov tenkráte užíval pro to, čemu teď říká lehkomyslnost. Jeho touha po ženě byla vždy jak živé, obolavělé maso: a teď písečný vítr téhle pouště a tahle zima! . . . Pak přišlo to; snubní lístek. Nějaké prudké, jarní vody vrátily se do starých řečišť. Tu bylo něco, co nebylo kdysi jen formou, ale v čem byl jednou i obsah. Je kdes žena, kterou jsme milovali. Bylo tu tajemství, v které jsme my nahlédli; a my jsme hodně sobečtí. Máme pro tu ženu tiché vzpomínky, které se melancholicky usmívají, a které nutí k vypravování, když přichází večer; neboť forma se uvolnila, a my si navykli myslit, že jsme onu ženu přestali milovat . . . Ale naše sobeckost a ješitnost je hodně kategorickou; kéž by nás ona žena neranila nikdy tím, že se dává jinému muži . . . Dovedem podepsat tolik theorií: ne, z nás není žádný vzteklým mouřenínem. Schön, schön, mein Schmerzenskind. Ale ty detailly, hehe, ty de-

tailly, že „dává se jinému muži“ — nu? A jevištěm defiluje ... nu, řekněme: komické zvíře, které řičí a pláče ... Komické zvířátko ...

V těch dnech se asi plavovlasé děvčátko ledačemus divilo. Bývalo tenkrát někdy podobno polekané myšce, jindy opět cosi vzdorovitě křečkovitého naježilo se jí v obličeji. Míval jsem tenkráte pro ni tóny, které by bohatší duši zmučily: jí působily jen nevolnost toho, který se diví a nechápe. Je na příklad nedělní odpoledne. Mokré, zimavé mraky vlekou svou dotěravou špínu nad ulicemi; lidé mrzutě proudí a zastavují se před restauranty v rozpacích, mají-li vejít; v rozlehlých oknech přeplněných kaváren mihají se tága a bílé skvrny novin. Dora navléká si cestou rukavičky. Pravda, má hezkou, malou ručku, ale kdysi jsem zpozoroval, že má rozpíchané prsty. A mně právě teď to napadá, právě teď. Stávám se podrážděným. „Proč myslíte, Doro, že je to hezké, oblékati si na ulici rukavičky?“ Čekáme na tramway. Popel z cigaretty upadl mi na zimník; Dora zvláštním mazlivým gestem mi ho oprašuje, její loket přilehl na má prsa. „Vy mne máte ráda, viďte, Doro?“ Směji se při tom drzým, červivým smíchem; ano, bohatší duši by to zmučilo. Přijíždí tramway, vsedáme. Jedem, Dora mi něco povídá; neposlouchám jí a krčím rameny. Bože, jak je to ubohé — ubohé, Dora, Dora ... He, he, srdce nemá, co by řeklo. Optejme se srdce, zda ... Vám je to přece ale, paní Zdenko, úplně lhostejno, co já si dnes v neděli někde v Praze v tramwayi myslím; je Vám to přec lhostejno, co mé

srdce říká, není-liž pravda, paní Zdenko? A Doru ... ne tu mi nevyčítejte; bylo by to nespravedlivé. Kdybyste chtěla, ani se již na Doru nepodívám. Ano, něco ošklivého jí řeknu, do očí jí plivnu. Já se sice již nepamatuji, ale Vy jste jistě neměla rozpíchané prsty; Dora má rozpíchané prsty. Dora má mnoho špatných vlastností. Ne, nemá vůbec žádných vlastností; je to k neuvěření malá duše. Dora vůbec není; je sice někde Dora, ale mé srdce o tom neví. Cítím, že dívám se na Doru cizíma očima; bohatší duši by to jistě zmučilo. U Olšan sestupujeme a jdeme kus silnicí. Nahé, chudé stromy jak černé drápy zejí pod smutným nebem, hnědé zbytky zaprášeného trávníku podobají se vylínalé srsti, která neuchrání před zimou, a smutek odumřelých polí teče v duši jak usedavý pláč. Za námi v levo jak černá tratoliště válejí se dýmy Žižkova, v pravo žalují bílé zdi vinohradské nemocnice. Dva jízdní strážníci projeli kolem nás. Je tu lomcující zármutek záhonů, když už i astry zemřely ... Dora však nic necítí a bzučí si písničku. „Máte tvrdou duši, Doro ...“ „Vy pořád něco máte ...“ Nenávistný chumel hrne se mi do úst. „Ano mám, mám ...“ Chce se mi vydávit ze sebe několik prudkých, zlobivých vět, ale náhle urývám; ona má k neuvěření malou duši. Pak po chvilce tiše, jakobych po pěšinkách vlastní duše šel a jenom k sobě hovořil: „Měl by být přece někdo, komu možno si požalovat, poprosit ho, aby ulevil, aby tolik bolestí neposílal; nebo někdo, koho možno za všechno tohle učinit zodpovědným, za

všechno tohle marné vzpínání ramen, za všechnu tuhle bídu srdcí a divadelní lež, za všechnu ironickou osudnost našich cest, které nikdy nevedou tam, kam naše touhy zastonaly . . . Doro, jak je to smutné, jak je to smutné! Člověk, který tohle všechno si uvědomí, neměl by se nikdy smát . . . Ano, nebudu se už nikdy smát . . .“ Dívám se Doře do očí; je tam všechna ta bída života a malých srdcí, uličnicky přefilosofovaná v nutnost, posvěcená frivolní písničkou. Zjedovatěl jsem opět; rozprostřená v duši bílá plátna smutků nadula se jak vzteklým vichrem, roztancovala se jak sukně opilých holek, v krvi zahučela tmavá zvonění, bylo mi do skřípání zubů, do skřípání zubů . . .“ Řekl jsem, smutné? Ne, není to smutné, Doro . . . Je to hnusné, hnusné, hnusné . . . A ty . . . ty . . . Myslím, že tě poznávám; měl jsem jednou ošklivý sen, v tom jsem tě asi viděl . . . A Zdenka, Zdenka . . . ah, ano . . . vy jste sestry, rodné sestry, holubičky sivé . . . Bůh s vámi, nevzpomínejte zlým, jako já nevzpomenu; ano, ano . . . Ach, že nemám pekelnou ruku Feliciena Ropse! . . .“ Dora se asi . . . diví. Je to jasné, diví se. Byl jsem již takový v těch dnech . . .

— — — — — — — — — — —

Pak konečně přišel ten den. Měl jsem pocit něčeho hrozného, co se přibližilo.

Tu noc spal jsem málo; dole v ulici třískal vítr svítilnami, opilci křičeli, zaječela píšťalka strážníka. K ránu nějaký upírovitý sen ubil mi hlavu a zadýmal ji rudým, mátožným kouřem. Procitnu; přišlo to nejdříve

v mlhách, sahalo po mně jako nejistě tápající ruce, proletělo mi to pod kůží jak o kosti fukající vítr a pak už to stálo určitě přede mnou, padlo mi to na hlavu a na prsa, syčelo mi do uší svůj hadí zpěv, drtilo mé rty zrádnými, jedovatými polibky, rylo nehty v mém mozku, cynicky se chechtalo v mé oči . . .

Slzy se mi vařily v očích, škubal jsem rty, chtěje volati: Zdenko, Zdenko! . . .

Ale hory ležely na mých prsou, hory sopečného popela, a zasípal jsem jenom: Satane, Satane, Satane!

Houpačka létá a na ní stojí ona; já tu houpačku nerozhoupal.

Někdo jiný ji rozhoupal, někdo jiný; ty ruce dovedou rozhoupat, unést, zobjímat, drtit . . .

A ona létá, oči napěněné rozkoší, rty pobouřené hladem krve, sršivý vlas, a tepny zdivočilé jak hrozny; ať bůh se smiluje nad duší, až houpačka dolítá . . .

Neboť, kdo houpačku rozhoupal, také houpačku zastaví.

A ona nechá se pak od něho nésti; jaké to jsou silné ruce, které ji nesou, na celý život se jim svěří, na celý život . . .

Zapřel jsem pěsti do spánků: chceme se tak někdy násilně postaviti nad vší bolest, a hlasem, který se ještě láme, udílíme slovo rozumu.

Je to celkem uznaná rigorosnost tohoto, která si nás podmaňuje. Pečlivě sehnaný materiál dovoluje mu nalézti důvody pro všechno

a proti všemu. Záleží nám na jeho dobré pověsti a nechceme ho viniti ze sofistiky; jeho paradoxa mají rozhodně nepopíratelnou cenu.

K vůli historické věrnosti nutno však konstatovati, že tenkráte . . .

Ano, tenkráte byly tu živly, které nedovedl přesvědčiti, byly tu živly, které ho překřičely. Známe ty živly, měli jsme je vždycky v opovržení; konstatujeme jenom: onen fulminesní diplomat měl tenkráte skutečně politováníhodné postavení.

Měli jsme snad nějaké zlé sny tenkráte; po létech nejsou už tak trapnými.

Tak to bylo nějak: Před týdnem dostal jsem snubní lístek; celý ten týden jsem utíkal, plíce jsem si rozerval, krev mi tekla z úst, takový to byl útěk; konečně dnes jsem doběhl; pozdě; stojím před zavřenými dveřmi. Jsou to obyčejné dvéře, ale je na nich přece něco neobyčejného: „Bez roucha svatebního vstup se zapovídá“. Dívám se na svůj šat; je to zvláštní. Je to nějaký zelenavý, srstnatý oděv; myslivecký, říkám si. Sejmu klobouk: věru, péro za kloboukem. A u brašny se mi houpá zastřelený sokol. Náhle cítím, že nesmím vejíti; nemám roucha svatebního. Pláč ve mně teče, jako veliké, tiché řeky, hladím sokola, má trochu krve na svém peří, a šeptám tiše: krev, krev . . . Teď někdo uvnitř za dveřmi mluví. „My všichni, pane ženichu a paní nevěsto, máme k osudu jedinou prosbu: dej vám hodně štěstí!“ Ano; to je správné, my všichni. Já také. Uznal bych ovšem za vhodno podotknouti, že . . . Ne, to je vlastně dishar-

monický tón; jsem skromný, stojím tu za dveřmi, a mám také jedinou prosbu k osudu: hodně štěstí. Teď se tam za dveřmi ale něco stalo; jakobych už ani nestál u těch, ale u jiných dveří. Jsou to rozhodně jiné dvéře; nějaké sladké šelesty a vůně růží bloudí okolo nich. Malá černá kočka sedí na prahu, vrtí se koketně a mnohomyslně, jakoby olizovala nějakou pikantní historku; její očka jsou však ironická. Nevím, proč se mé srdce stává náhle tak nepokojným, nějaká úzkost žene se ke mně jak přicházející vítr, vlastní můj dech stává se mi cizím, ode mne odděleným, do mé vlastní tváře pekelnou hrůzu chrchlajícím. Zakřikuji svoji krev; neboť jest to hukot řeky, která všechno přehlušuje. Pak konečně mohu slyšeti . . . He he; jsou přece různé věci, které možno slyšeti na prahu svatební ložnice. Je to hodně tradicionelní, hodně tradicionelní; mythus, ano. Praxe snad . . . snad . . . není tak, řekněme . . . mythická . . . A tohle byl zlý sen, rozpálená hlava, oční důlky naplněné purpurem a solí, tohle byl zlý sen. Registruji jen fakta, bolest lze tak těžko registrovati. Zlý sen, zlý sen . . . Rozkopnu dvéře, stojím v pokoji. Vím, že o n i vztýčili se na svém svatebním loži, ale já je nevidím; neboť v témž okamžiku vymrštila se od prahu kočka, zakousla se v moji šíji a všechen život mi vypila. Jen hlas mi zbyl, přízrak mého hlasu, a já slyšel ten hlas, jak tiše hovoří: „Sokolíka jsem, paní Zdenko, zastřelil, sokolíka . . .“ Ano, tohle říkám; dokonce snad se také při tom usmívám. Je to takové přiblblé nakřivení

rtů; i tomu možno říci úsměv. „Sokolíka jsem, paní Zdenko, zastřelil, sokolíka . . .“

Oči se mi vrátily ze snů; tiše procházely se pokojem, jako někdo, kdo vrátil se z pohřbu a komu vše zdá se býti oloupeno, o jednu barvu, o jeden zvuk. Krev se vykřičela; zbyla už jen šedá, tichá píseň, řeky slz, které už tekou tiše, aniž by ohlodávaly břehy. Neplakaly oči, tam dole to plakalo. K tomu, co podobalo se velice ranám, přiblížil se někdo s vonnými mastmi. Dílo bolesti bylo dokonáno; tělo sňaté s kříže bělelo, kůže vzlykala, přijímajíc mazlení vánků. Ta směšná, loyální duše lidská přijala opět jeden křest bolesti; jest to . . . he, he . . . velmi ušlechtilý názor, že jest již taková její cesta ke slávě. Výchovný, differencující element, řekněme.

Když jsem vstával, zatočila se mi hlava. Myslím, že jsem si řekl: to nic není, to nic není. Ani do zrcadla nezapomněl jsem se podívati; zkrásněl jsem nějak tou bolestí, tak se mi zdálo.

Počal jsem býti velice uznalý k své bolesti; to jest ostatně trochu sporné. Do tabulí v okně tloukl listopadový, sychravý vítr a já rozdělal v kamnech oheň. Plameny bublaly, má duše vyšla do zahrad. Hledala asi Zdenku, neboť volala její jméno; bylo to velice podobné volání kukačky. Ale Zdenka nebyla v těch zahradách, neboť to byly zahrady lilijí; a lilije prozradily mé duši, že Zdenka už není jejich sestřičkou; tu sedla si má duše mezi lilije, plakala a lilije plakaly s ní . . . Pak se opět vrátila má duše; měla ještě slzy v očích,

ale já se neptal, proč plakala. Seděli jsme tak v pokoji, já se svou duší, a plameny bublaly. Má duše podobala se chrtu, já jsem smutný, melancholický vikomte; paní nám uprchla a chrt po ní truchlí. I já truchlím. Nevím, co si myslí chrt; chrti někdy ovšem ze zármutku zcepení; i on mohl by zcepenět. A tak se mi zdá, že už tu sedíme celý rok. Nejedli jsme, nepili, život z nás už dávno odešel. Začišel malý průvan, někdo asi vstoupil; pavučinovité stíny nás obou se alespoň zatetelily. Někdo skutečně vstoupil; i mrtvoly někdy vidí. Je to jistě Zdenka, neboť mrtvoly se nikdy neklamou. Nevykřikneme, nevykřikneme ovšem musíte mrtvým přiznat jejich práva. Tohle je ale zlé, ona by ráda usedla. Je to přece tak logické, že si chce usednout, když tak dlouho bloudila; ale na našich lenoškách leží tolik prachu, považte, celý rok nikdo nevešel; a pak si uvědomte, že v tom prachu je také ledacos z nás mrtvých, hehe, ledacos, co stalo se prachem. Nuže, my to chápeme, paní Zdenko, že si nesedáte; my mrtví tak dobře ledacos chápeme, co živí nechápou. Myslíte, že existují věci, které bychom si měli vysvětliti? Počkejte . . . vzpomenu si; je to trochu vzdálené, rozumějte; vzpomenu si. Tak . . . Snad se vám to bude zdáti podivným, že . . . Mrtví se někdy zajímají o zvláštní věci; mohlo by to překvapiti. Jeden mrtvý na příklad, hehe, je to zvláštní případ . . . nu, tedy ten mrtvý ptal se své ženy, má-li ho ještě ráda, živou svoji ženu navštívil, a tohle se jí ptal . . . Podrobnosti jsou sice nezjištěny, ale . . . Svědčí

to o jisté setrvačnosti v pošetilosti; ano i mrtví dovedou býti pošetilými... Je to zvláštní druh pošetilosti; miluje příliš detailly ta naše pošetilost, takové až směšné detailly, nevím, jak bych vám to lépe řekl... Kdybyste dovolila, vzal bych hodně konkrétní případ, takový případ řekněme... který se přihází. Vzpomíná si takový pošetilý mrtvý na příklad na tu, kterou někdy miloval a která se potom vdala; dost obyčejný případ, eventuelní bolest z toho má už hodně staromodní tón, ale přihází se, přihází se... Napadne tedy takovému pošetilému mrtvému na příklad mysliti na to, jaké ona teď nosí botky; ujišťuje sebe sama, že jsou to jistě malé, žluté botky; když odhrne si asi poněkud sukně, a je vidět ony botky až přes kotníky, jsou malé, žluté, šněrovací... hehe, chápete již trochu? Mrtví mají tolik prázdného času; krátí si ho těmihle pošetilostmi. I tohle ho může napadnout: že existuje někdo, kdo ráno vedle svých mužských bot u dveří může viděti tyhle ženské botky, že ten někdo to vidí, jako věc velmi obyčejnou, jako to, co vídá každý den a co zná tak do posledního detaillu, jako... jako na příklad, tělo té, jíž patří ony botky, hehe, malé, žluté, šněrovací botky... Sto jiných, daleko delikátnějších podrobností mu napadá o té, která byla v jeho očích poměrně... poměrně čistou, takovým nějakým tajemstvím tabernáklu; neboť on byl tenkráte jistě hodně mlád. To je ale poněkud odlehlé; chtěl jsem vám jen říci, že mrtví se zajímají o zvláštní věci... Existuje sice cosi, nač bych se vás

chtěl ptáti; je to vlastně formalita, otázka, která se může klásti, aniž by se při tom na něco zvláštního myslilo, věřte mi . . . Netřese se mi přece hlas, že ne, paní Zdenko? Něco podobného je naprosto vyloučeno, naprosto; mrtví mají takové povýšené stanovisko. Já jsem již rok mrtvý, vy jste již rok vdána, bože, jaké to jsou odlehlé věci. Hlas se mi netřese, docela ne; je to rozhodně klam. A nevinná otázka je to, nevinná, budete vidět; formalita, bezvýznamnost, tak to nějak nazveme . . . Hehe, proč bych se vás, paní Zdenko, nezeptal, máte-li . . . máte-li už dítě?

Měl jsem dojem, že mám místo hlavy měchýř, naplněný vařící, kloktavou vodou. Ruce mi po něčem vytřeštěně hmataly: mlhy nedaly se zachytit. Pokoušel jsem se poznati na hodinkách, kolik je hodin; myslím, že bylo deset; rafije škubaly sebou, jak nožky zabitého pavouka. Slyšel jsem tikot vteřin, každá mi vytrhávala kleštěmi kousek mozku.

Konečně jsem vyběhl z domu.

Ulice mokvaly v mlhách, lidé kašlali, ženy vracely se z tržnic, zřízenci na můstcích tramwayových vozů mnuli si ruce.

Zašel jsem do kavárny; do staré Demínky, myslím. Koňak! výborná věc. Možno si tak pořídíti na svou bolest . . . jiný zorný úhel. Existuje někde žena, která se vdává; podivuhodné. Čtvrtý kalíšek koňaku na vaše zdraví, paní Zdenko; abyste měla geniální děti. Samé Kubelíky, hehe, samé Kubelíky. A jedno monstrum zroďte, které by mělo moje oči, a ty oči aby vám vyčítaly . . .

Beru do ruky nějakou revui. Cosi jako verše, bezpochyby čínské; nerozumím, nerozumím. Tam někde nahoře u Labe; chech, macharovština. Tam někde nahoře u Labe... Vdala se? Vdala. Měl jste jí někdy rád? Ticho; chcete, abych vám řekl něco o cognacu? Nuže, tento cognac je dobrý. A mé mínění o té ženě? Mám v mozku něco zabitého; zabitý nedovede definovat... He, sklepníku... platím...

Na ulici potkám přítele. Probil noc a je náchylný k melancholii. Naše rodiče se na nás radosti nedočkají; jednou to člověku utrhne srdce. Cylindr povážlivě tíží jeho hlavu; padá mu k prsoum a ústa bručí a škytají do vyhrnutého límce. Jdem dolů do Prahy. Navštívíme naši boudu, he? Ať se opět potěší alma mater; ostatně, dnes installují nového rektora, půjdem se mu poklonit. Můj přítel škytá s bezohlednou vytrvalostí. A co že je vlastně s... Dorou? Dora, Dora?... Ach, tak... Dora; nu, to je dobrá holčička. Mohu mu ji odporučit, má překvapující prostotu duše. Chce-li, mohu ho protežovat atd. Žvaním, dělá mi to dobře. Náhle on: ty's se taky znal s Holickou, viď? Se Zdenkou totiž? Podívej se na to, dnes se zrovna vdává; tam u nás je oddají a hned po oddavkách odjedou. Tady v Praze se taky na den staví; Jarda mi to povídal. Naše děvčátka se nám vdávají; to je nadmíru důležité k doplnění našeho životního názoru. Pamatuješ se přece na Zdenku? Měla mnoho špatných vlastností, které ženě sluší; odpusť, že při tom škytám, to ruší podstatně

dojem. Jsme na tramwayové křižovatce; z obou stran blíží se tramwayové vozy, zvonice; něco se na mne řítí, hlavu mi to rozpůlí; mozek z ní vyteče. Jeden strážník křičí: Račte, prosím, rychle přejít. Tak mi to připadá vše divné: tramwayové vozy, strážník, taková nějaká kritická situace, pekelný hluk ... Nebo stalo se už skutečně něco, přejeli mne snad, ležím tu na dlažbě s roztříštěnou nohou a děravou hlavou a lid se sem hrne s nějakými vyděšenými výkřiky, zatím co strážník mává rukama v špinavých, bílých rukavičkách? Cítím něčí ruku na svém lokti; ne, nic se nestalo, jdu zavěšen se svým přítelem, mám nějaké ohromné nohy, které se těžce, olověně zdvihají levá — pravá, levá — pravá, ulice bzučí, přítel něco povídá ... Potkáváme někoho, přítel se s ním zastavuje; jdu sám dále, vztekle roztočené mlýny hučí mi v hlavě uspávavou svoji melodii. Fiakry, zabedněný, opuštěný kiosk, se sodovou vodou, polepený anoncemi, výpar uzenářského závodu, světlovlasá, vysoká dáma jdoucí jako krásný kůň, cylindry, kníry navlhlé mlhou, hovory házené do vzduchu jako výpar úst, pomerančová obruba spodničky, pomaštěná blusa, umývající sklo výkladní skříně; šel jsem kolem těch věcí, jako chodívají ti, kteří si myslí, že jsou nešťastni. Byl jsem celkem nešťastný hoch; zdálo se mi, že už se nebudu nikdy smáti. Šlápli na něco; bylo to moje srdce. He-he, bylo to srdce hocha, ve kterém bylo ještě hodně pošetilé krve. Existuje takový orgán v prsou, který krvácí; jsou aspoň chvile, kdy to vypadá velice pravděpodobně.

Pak jsem se najednou ocitl před Karolinem: studenti stáli tu v malých hloučcích. Mlha drobila se neviditelným deštíkem, ze starého německého divadla vynášely nějaké rekvisity a nakládali je na vůz. Ku vjezdu Karolina přijel kočár; nějací hodnostáři k installaci. Vešli do brány, zaječely intrády. Pláč se mi vehnal do hrdla. Slavnostní intrady: na něco jsem si vzpomněl. Podíval jsem se na hodinky, nescházelo mnoho do poledne. Teď asi ... v tuhle chvíli ... Něco se kolem mne zachumelilo; jakoby se ze všech stran ke mně sbíhali lidi. Tolik lidí, tolik lidí, napadlo mi; až černo v očích. Náhle se onen černý kruh roztrhl, jakoby bílá pára s ohromným sykotem přes vše se převalila, a já stojím sám v zadušeném tichu bílé páry, jen srdce bije vražednými údery. A to již nestojím; jdu, kolem mne hemží se opět lidé, jako potůčky tekou kolem mne, jdou a nevidí mou bolest a s věží hučí polední zvony. Skla výkladních skříní třesou se hřmotem ulice, lidé bzučí jako čmeláci, kov zvonů stéká se střech. A mně náhle napadá, že přišla nějaká slavná, k nepochopení slavná chvíle: zvony, zvony, zvony ...

Bolest na své vlastní martyrium se usmívá, v duši jako když mladá travička vyrůstá, po cestách vypraných deštěm kráčejí rekonvalescenti; je to roztržené srdce tam dole, je? Nuže, bylo to nevyhnutelné a my nechceme nikoho obviňovati. Úryvek ranního snu proběhl mi hlavou ... „sokolíka jsem, paní Zdenko, zastřelil, sokolíka.“ Opakuji si to,

špulím při tom mazlivě rty jako dítě; měl jsem něco v mozku, co tálo, takové malé místečko nejdříve někde nahoře až pod temenem, pak se to rozlévalo jako vřelá, enervující skvrna až do spánků, naplnilo mi to oči, hromadilo se v ústech, učinilo to z mé páteře chorou chvějivou lodyhu; měl jsem pocit, že rty mé se na všechno dobrácky usmívají a oči že poděluji všechny kolemjdoucí přeslazenými pohledy. Potkával jsem hezká děvčátka; byl bych je rád obdaroval něčím sladce hořekujícím, posílal jsem do jejich nepokojných oček nějakou unylou píseň, chvěl jsem se jako záhon, dotýkaný motýli. Pak jako křičící květ máku proplula ulicí demimondka; přistihl jsem se při nějakém blbém úsměvu, který říkal: absolvo te, absolvo te. Malí studentíci řítili se středem ulice s rozepjatými haveloky, sešity se varhanily pod jejich lokty, a oni křičeli jak vrabci; i na ně jsem se díval a něco velmi vzdáleného vibrovalo mi dole v duši, něco, jako velmi vzdálený šumot, neurčitý, neohraničený sen, podobný letícímu oblaku. I starých, pensionovaných pánů, kteří vraceli se z dopoledního korsa, jsem si všiml; opatrně šapali, škrtili své ohryzky v tvrdě žehlených límcích, něco důležitého ježilo jejich obočí a v očích měli pavučinky; nevím proč, ale i jich jsem si všiml.

A z ulic pohřbených skoro pod ohromnými skly výkladních skříní a vývěsných lamp, drcených téměř hlukem, přecházel jsem v pusté uličky s nečistými kouty a mokva-

vými průjezdy, kde dlažba čpěla jak mokrá noc, nějaká naborcená drožka se tudy líně vlíkla, neb umouněný tvor a já tudy šel, jako někdo, komu uhořel mozek a komu zbyly jen oči, dvě idiotně fixirující oči, přitahované něčím fantaskním, fosforeskujícím za střízlivou souvislostí všech těchhle věcí. Pak to byly opět ulice, jimiž lomcovalo drnčení povozů, veliká okna restaurantů, kde se právě obědvalo, etablissement denního listu, kde právě vyšlo odpolední číslo, trottoiry, bité tisícem spěchajících noh a pak černý, proděravělý park, s mokrými pruty keřů, prolezlý zimou, kde na lavičkách několik dělníků hltavě polykalo z hliněných hrnků přinesený oběd. Jakobych slabikoval, co někde bylo napsáno, řekl jsem si: jest hodina, kdy se obyčejně obědvá, a jest záhodno atd. Tak jsem si to asi nějak řekl a zapadl jsem do prvního lokálu; problematická místnost, kde se uložily všechny zápachy kuchyně a výčepu.

Nějaký odporný pot na všem se líhl, vzduch ploval nad hlavami jako veliká mastná, uzená skvrna. Snědl jsem trochu polévky a ohryzoval rohlík. Dřepěl jsem jako tulák uondaný blátem a vichřicemi cest; oči mi jistě zely jako zaprášená okna, za nimiž nikdo nežije. Tam někde venku bylo deštivé podnebí života; tady možno jako promoklý pes v koutě se stulit, nevýt už a nekňučet, nic už necítit,nic už necítit . . .

Hltal jsem pivo jako veliké doušky ledu; to mně dělalo dosti dobře. Snad táhlo něco mým mozkem, nějaká myšlenka, nějaký sen;

někde v mozku za zavřenými dveřmi, nějaký neformulovaný bzukot, eh! tuláku už se nechtělo filosofovat. Existují jisté komičnosti v poměru mezi mužem a ženou, pro cukrovinky zapomene se někdy na maso; říkával jsem Zdence: Zdášo, Zdášo ... To jsem byl ještě šťastný a veselý hoch, když jsem to říkával; podobalo se to jistě hodně modlitbě. Teď, když jsem to šeptal, mělo to poněkud jiný smysl. Ležela za tím celá tragikomická perspektiva života. Ne, nefilosofoval jsem. Jen v nejvzdálenějších dálkách duše něco záhadně glossovalo a něco velmi blízkého, velmi blízkého se rozplakalo. He-he, snad šlo jen o to, nazvati jisté věci přirozenými, snad; já jsem si tenkrát nedovedl vzpomenout na onu zaklínací formulku. Snad jsem si vzpomenul na jiné věci; není to ovšem věrohodné: vítr písní, dávno zpívaných, něco, co bylo sladkým vánkem a co je teď škodolibou meluzinou; takové nějaké neužitečné snění to mohlo být. I na polibky jsem mohl myslit, na polibky, z nichž blábolí peklo; bylo to dosti vhodné mysliti na ně v tu chvíli. A poněvadž jsem byl dosti talentovaným mladíkem, který o ledacos se pokoušel, mohl jsem si i zaimprovisovat v tu chvíli; nejvíce bolesti musilo se uložit ovšem v refrainu oné improvisace, to je přirozené Pil jsem, ale nebyly to už veliké doušky ledu; byla to velmi příjemná věc, rodící tupé úsměvy ...

Konečně jsem zaplatil a šel. Ulice mi křikla do uší. Rozsvítili už plyn, jeho běl hrnula se ulicemi jak nazelenalý kouř. Okenní

skla krámů vrhala na dlažbu světelné čtverce, z výčepů, trafik a uzenářských závodů hrnula se teplá pára, trottoiry čeřily se lidmi, jak oživená houně, nějaký viadukt zahřmotil. Potkával jsem asi zavěšené, do sebe zadívané párky, a ubitý cit počal opět vzpínati ramena. Bil jsem zase marně hlavou o zavřené dvéře, za nimiž Ona podléhala, a přijímala povolně legitimní oplzlosti, jako něco velmi přirozeného; jednotlivé detaily ryly mi v mozku jak vzteklé nehty.

Náhle jsem se ocitl před zasklenými korridory státního nádraží; chytl jsem se za hlavu pod prudkým nárazem nějaké myšlénky, mozek mi zamrzal a tavil se a oči mi zalehly vyděšeným osvětlením něčeho, co mohlo přijíti ... Vešel jsem rychle do korridoru. Tak se asi vstupuje k lékaři, k operatéru: ano, řezejte, dobroději, řezejte, hlavu nebo prsa, co chcete; uspat mne nemusíte, ne, uvidíte, budu docela klidný. Podíval jsem se na hodinky; i to by se hodilo. Přítel nám přece řekl, že ...

Venku na trati ječely vlaky, chvilkami vetřelo se do korridoru trochu uhelné páry. I lid tu byl, mnoho lidí, nějaký chvátavý, strašně nedočkavý živel; he-he, i já byl snad nedočkavý. Venku zahlomozil opět vlak, lidi se vyhrnuli, otevřelo se několik náručí, posluhové se vtírali. Jako hmatající ruce rozbloudily se křečovitě mé oči; teď snad, teď snad ...

Nevykřiknu, rozhodně nevykřiknu; podívám se jen, sáhnu si někam k čelu a blbě

se usměji. Jistě se blbě usměji, neboť na mých mužných ramenou sedí teď hlava kapitálného blbce; cítím ji tu znetvořenou, prkennou, jako z bláta slepenou blbou hlavu, svoji blbou hlavu. Teď snad, teď snad ... Tamhle bezpochyby. Ne, nic. Zavála mnou zima. Snad vůbec nepřijede ... Jak jen to je možné, aby teď ona objevila se tamhle vzadu mezi sloupy, aby šla tímhle korridorem, aby vdýchla týž vzduch, který teď polykám já, aby šla tři kroky ode mne, a to všechno, aby vypadalo tak přirozeně, tak přirozeně? ... He-he, zavolám posluhu, dám mu korunu a nechám si od něho padesátkrát po sobě opakovat, že jsem blbec, blbec, blbec ... Opět se vyhrnuli lidé ...

Nějaká houba vyssála mi všechen dech z prsou. Dva lidé přede mnou se líbají, jedna stará paní a děvčátko; děvčátko přijavší polibky, stahuje si opět závoj přes obličej, bílý závoj s černými tečkami. Nějaký důstojník volá posluhu. Myslím si: bože, proč tu jen není posluha? I to mi napadá, že důstojníci jsou zlí, velmi zlí lidé. Ale teď ... teď ... Oči mi vyletěly z důlků, jako někdo, kdo se vrhá s chodníku v jízdní dráhu pod kola kočáru, něco křídového rozsypalo se mi celým tělem, zmrtvilo mi všechny údy.

... To byli oni ... Oni dva ...

Právě se zavěšovala v jeho loket; jeho cylindr se k ní pojednou naklonil. Jako větýrek prošumělo mi rty: Zdášo, Zdášo. Nikdo to jistě neslyšel, jen srdce mi to zašeptalo.

Ani bolest jsem necítil, jen něco napjatého ve mně puklo, a bylo ticho, bylo ticho; ani bolesti jsem necítil. Šel jsem za nimi a jen toho jsem se děsil, že je ve mně takové ticho, a do onoho ticha posílal jsem mrtvé úsměvy svých úst. Sedli do kočáru, a kočár jako vymrštěný odtrhl se od mých očí, zmizel, a odnášel s sebou něco, co jsem nechápal, bůh ví, co s sebou odnášel, bůh ví, kam odjížděl. A já šel, nic jsem nechápal, do vlastního ticha jak mrtvý jsem uléhal; jen to jsem cítil, že stalo se mi něco strašného . . .

Promenády vřely jak rozhučené orchestry, plynové kandelábry korunovaly je bílými hrozny svítilen, oči žen záhadně se prohlubovaly, jak rozbičované atropinem a moje ticho počalo se zvolna oživovati nějakým vzdáleným bzukotem, něčím, co nebylo ještě písní, takovým něčím, co polije hory a zašelestí travami, než vyjde slunce. Duše má nemluvila; bylo jí to tak nutným: nic neformulovati, ničím se nerozhovořit, žádnou určitou větou ani výkřikem nepoplašit to rodění se divných písní v tichu dálek.

A navléknuté, korálové šňůry svítilen na Václavském náměstí hlaholily, hemžilo se černé tratoliště lidí, jak slavné zamotávání se housenek, a mezi nimi pospíchaly ekypáže, jak velcí, černí brouci se svítícíma očima, klouzaly tramwaye, podobné posunujícím se skleníkům, naplněným sluncem, vybuchovaly výkříky, smíchy, hvízdnutí jak letící zátky; a duše má jen naslouchala něčemu a nechtělo se jí pranic hovořit, pranic hovořit . . .

Konečně jsem byl doma. Pokoj byl studený, ale mne pálila hlava. Choval jsem ji v dlaních, jak nemocné dítě, rozpálené horečkou; počala mluviti ze spaní. A tu jsem vzal papír a psal jí. Té, která teď byla dočtenou kapitolou. A nic víc.

„Paní,

je mi nesnesitelným pomyšlení, že bych se koulel po srázu rokliny, že bych při tom křičel vším úděsem, jehož srdce je schopno, a Vy že byste onen výkřik neslyšela; proto Vám píši.

Jsem neznámý-známý: Vy si vzpomenete. Existovala kdysi Zdáša, slyšíte? Zdáša. Vy si již asi vzpomínáte. Tenkráte bylo ještě pohlaví ptákem volajícím za lesy, budilo jen touhy, nejasné touhy, kterým se chtělo plakat; tenkrát bylo jestě možno milovat hostii v ženě, hostii . . . Vzpomínáte si již na někoho?

Pod Vašimi okny rostly akáty. Jeden z nich byl můj dobrý známý; byl alespoň ledačehos svědkem. Ptejte se ho, on ví; on jistě nezapomněl. Míval jsem zbožné rty, to on ví, to on ví. A zahrádku jste měli a na růžích bývalo mnoho mšic; a já podkuřoval cigaretami ony keře, aby mšice zahynuly. Býval jsem tak hrdý na to, že starám se o Vaše růže, o Vaše růže...

A na tohle teď myslete: před hodinou stál jsem tři kroky od Vás. Bylo to v korridoru nádraží a srdce mi zachrastilo jak roz-

šlápnutý ořech. Až nebudu tak smutný, vysměji se tomu, čemu se říká logika a přirozená věc; pod vší tou logikou a přirozeností leží něco strašně nelogického a nepřirozeného...

Že teď již není pohlaví ptákem volajícím za lesy, v tom je ten smutek a snad i.. vysvětlení; nad tím zaplačte, Vy, jež Jste byla hostií.

Je to směšné, že jsem to já, který Vám dnes říká tyhle bezvýznamnosti; blázen, který vyskočil na stupátko kočáru, v němž sedíte Vy a On; blázen dělá směšné grimassy a bláboli a kočár letí, nikdo už ho nezastaví; snad kočí napřáhne bič, a... snad...

Tři kroky od Vás; na tu vzdálenost lze ledacos vidět. Vy nikdy neuvidíte; budete cítit jen beznadějný smutek toho, co já viděl tváří v tvář.

Je těžko, říci si o někom, že umřel, když ještě žije; já se pokusím namluviti to svému srdci. Je to asi Vaši vůle, kterou Jste nevyslovila. —

Budu milovati Vás zemřelou; to nebude obtěžovati Vás živou.

Ne, tomu nevěřte, to je romantická stylisace. Nedopustím se té nechutnosti.

... Vracel jsem se od nádraží Václavským náměstím; hořelo celé, jak veliký plamen života a ve mně se rodilo něco, jako píseň vítězství; i to je romantická stylisace.

Je to bezvýznamné, že to říkám Vám: pokusím se o něco méně romantického.

Na příklad, na příklad...

Ne, Zdášo. Tu vítěznou píseň nelze přece zalhat!...

Už je to tak: za týden, za čtrnáct dní přestanu Vás milovat...

Budu mluvit o sedmi barvách života. Ne, o stu barev, o celém orchestru barev. Vrhnu se do oněch barev, jako vyděšený stepní kůň do hořící prérie. Budu tomu říkat: píseň vítězná.

Refrain té písně... ano, to budou ženy.

I ony opět přijdou.

A já je budu líbati polibky, které připraveny byly pro Vás.

Konečně jednoho dne pochopím... co jsou ženy.

To pochopím i Vás, Zdášo...

Pochopím, co jsem dnes viděl tam na nádraží tváří v tvář. Pochopím, že je ještě jiný hlad než ten, který mají muži. A ty dva hlady že si nemohou nikdy rozumět, nikdy...

Ještě jiné věci asi pochopím..."

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Zbyl mi teď po letech jen tento nedopsaný, parodoxní dopis, který jsem našel ráno po oné noci na stole. Jsem s životem vyrovnaný muž, jak se říká. A člověk konečně rád

složí hlavu svou v důvěrný klín ženy; i to se říká. Nu . . . i já to asi udělám. Musí to být ubitá, zakřiknutá, životem hodně odstrčená žena; musí to být velmi málo žena a hodně jeptiška. Bude chodit kolem mne po špičkách, zatím co já budu mít hlavu v dlaních a zavřené oči...

OBSAH:

Lavina. — Plameny. — Shledání. —
Rub ženy. — O někom, kdo umíral.
Její svatba.

Tiskem Ladislava Grunda a Antonína Baumgartnera
na Král Vinohradech.

Nejpozoruhodnější novinka!

Ve dvou měsících druhé vydání!

JEJÍ BŮH.

Napsal K. H. Hilar. — Umělecký román. — Obálka Viktora Olivy.

Román erotiky ohnivé a přece neobyčejně čisté, krásné a anticky zářivé.

Cena K 3·—.

Kdo objedná přímo u nás za cenu premijní K 2·—.

Na holland. papíře s podobiznou a podpis. aut. K 3·60.

Zatím co moderní literatura obírá se téměř výlučně typy složitými a anatomií moderní raffinované lásky, choře vydrážděné a unavené, sbasnil Hilar lásku naivně prostou a přece v pojetí antické velkoleposti, grandiosnosti a oslnivosti. Hymnus života, toť pojem lásky u Hilara, v níž nalézáte jen obrysy grandiosně vzpjaté, nikoli podvědomou bolest tonoucí u dna denního smutku, nikoli episodu, která prožitím se zapomíná . .

Úspěch knihy byl překvapující. Náklad 2000 výt. rozebrán během dvou měsíců, takže pořádáme vydání druhé, přejíce knize té přízně, s jakou se setkala dříve a již plně zaslouží.

Krásně upravené desky (plátěné, dvoubarevné) expedujeme za 80 hal.

Kdo koupí román „Její Bůh“ (1., 2. a 3. sv. III. ročníku) za cenu premijní K 2.—, obdrží celý ročník „Moderní Bibliotéky“ za pouhý doplatek K 1·50.

9093

Sv. IV.

A. M. TICHÝ LIDÉE:

„HLASY Z POUŠTĚ“

Filosofické úvahy.

Cena K 1.—

OBSAH: Vystavím chrám. — Genesis. — Představitelé idealního naturalismu. — Jak se množíme. — Co chceme? — Z mého evangelia. —

Sv. V. VI.

FRÁŇA ŠRÁMEK:

„SEDMIBOLESTNÍ“

OBSAH: Hořekující tón. — Romantika konce. — Shledání. — Plameny. — Její svatba. — Rub ženy. — O někom, kdo umíral a j.

Cena K 1·50.

Sv. VII. - VIII.

LEONID ANDREJEW:

„V MLZE“

Cena K 1·30.

Novella. Přeložil H. Vogeler.

Jedna z nejlepších a nejrázovitějších prací ruského spisovatele, který z mladých po Max. Gorkém získal v Rusku největší popularity.

Předplatné

na III. roč. (běžný) „Moderní bibliotéky“

obnáší toliko K 3·50

čili za doplatek K 1·50 tomu, kdo koupil román - - „Její Bůh“ za cenu premijní. / Moderní bibliotéka obsahuje ročně 8 svazků vypravených co nejmoderněji a nejvkusněji a vychází od září do dubna. Jinak (tomu, kdo na místě předplacení bude ku konci roku doplácetí) čítáme ročník za K 6.—. Vybízíme srdečně ku předplacení, ježto krám. cena všech knih v ročníku obsažených, jest nesrovnatelně větší ceny předplatného.